

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Ondřej Čech

Soukromoprávní aspekty ochrany počítačového programu

Diplomová práce

Olomouc 2014

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Soukromoprávní aspekty ochrany počítačového programu*“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 19. března 2014

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych rád poděkoval panu *prof. JUDr. Ivu Telcovi, Csc.* za cenné rady a připomínky, které mi v průběhu psaní této diplomové práce poskytoval. Mé díky patří také odbornému pedagogickému sboru Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci za poskytování náročného a spravedlivého studia. Děkuji také svým rodičům a své přítelkyni Janě za vytvoření přívětivých pracovních podmínek.

Obsah

1	Úvod	8
2	Vymezení základních pojmů	11
2.1	Počítačový program nebo software?	11
2.2	Definice počítačového programu (software)	12
2.3	Zdrojový a strojový kód	13
3	Historické a legislativní pozadí právní ochrany počítačových programů	14
4	Ochrana počítačového programu prostřednictvím práva autorského	16
4.1	Počítačový program jako předmět práva autorského	16
4.2	Ochrana počítačového programu v rámci jeho jednotlivých vývojových fází	19
4.2.1	Myšlenka	19
4.2.2	Konceptní materiály	19
4.2.3	Jednotlivé části vznikajícího softwaru	20
4.2.4	Vznik konečného produktu (počítačového programu)	21
4.2.5	Údržba	21
4.3	Autor a jiný subjekt oprávněný domáhat se právní ochrany softwaru	22
4.3.1	Analýza i programování jsou dílem různých dvou autorů	22
4.3.2	Počítačový program jako spoluautorské dílo	22
4.3.3	Modifikace hotového počítačového programu	23
4.3.4	Počítačový program jako dílo zaměstnanecké	23
4.3.5	Počítačový program jako dílo kolektivní	24
4.4	Obsah autorských práv k počítačovému programu	24
4.4.1	Výlučná práva osobnostní	25
4.4.2	Výlučná práva majetková	26
4.4.3	Trvání a zánik majetkových práv k počítačovému programu	31
4.5	Výjimky a omezení autorských práv k počítačovému programu	31
4.5.1	Právo na běžnou využitelnost počítačového programu	33
4.5.2	Právo na zhotovení záložní rozmnoženiny	33
4.5.3	Právo na zpětnou analýzu formou black-box testing	33
4.5.4	Právo na zpětnou analýzu formou white-box testing	34
4.6	Ochrana grafického uživatelského rozhraní	35
4.7	Ochrana autorského práva k počítačovému programu	37
4.8	Závěr kapitoly	38
5	Ochrana počítačového programu prostřednictvím patentu	40
5.1	Základy patentovatelnosti počítačového programu	40

5.2	Klady a zápory patentovatelnosti počítačového programu	40
5.3	Situace v Evropě a patent na vynález realizovaný počítačem	42
5.4	Komparatistika s právní úpravou v USA	44
5.5	Situace v Evropské unii	45
5.6	Závěr kapitoly	46
6	Ochrana počítačového programu prostřednictvím obchodního tajemství, know-how a práva proti nekalé soutěži	47
6.1	Obchodní tajemství	47
6.2	Know-how	49
6.3	Nekalá soutěž	50
6.4	Závěr kapitoly	51
7	Závěr	53
	Shrnutí	55
	Summary	56
	Použité zdroje	57

Seznam použitých zkratek

AutZ	Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
EU	Evropská unie
EPC	Úmluva o udělování evropských patentů (1973 Mnichov), (sděl. č. 69/2002 Sb. m. s.)
LZPS	Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
RÚB	Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněná a revidovaná (vyhl. č. 133/1980 Sb.)
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (sděl. č. 191/1995 Sb.)
VynZ	Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů
WCT	Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (sděl. č. 33/2002 Sb. m. s.)
WIPO	Světová organizace duševního vlastnictví
WTO	Světová obchodní organizace
Směrnice 91/250/EHS	Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů (Úř. věst. č. L 122, 17. 5. 1991, s. 42)
Směrnice 2001/29/ES	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v Informační společnosti (Úř. věst. č. L 167, 22. 6. 2001, s. 10)

Směrnice 2009/24/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (Úř. Věst, č. L 111, s. 16)

Judikáty českých soudů byly vyhledány v databázi ASPI v průběhu září 2013 až března 2014.

Judikáty SDEU byly vyhledány v databázi EUR-Lex v průběhu září 2013 až března 2014.

Judikáty stížnostního senátu Evropského patentového úřadu stejně tak jako rozhodnutí amerických patentových úřadů byly čerpány z publikace: REED, Chris, ANGEL, John. *Computer law : the law and regulation of information technology*. 6th. Oxford: Oxford Univerzity Press, 2007. 610 s. ISBN 978-0-19-920596-7

1 Úvod

Ochrana počítačového programu (softwaru) se v současné informační společnosti stává stále důležitějším a tím spíše diskutovanějším tématem. Téměř každý civilizovaný jedinec má možnost s poměrně malými počátečními náklady a se stále více propagovaným fenoménem tzv. „start-up-ů“¹ vytvořit užitečný počítačový program, který se může těšit nemalému úspěchu promítajícímu se kladně do hospodářských výsledků. Takovému jedinci vznikne potřeba si své úspěchy v podnikání patřičně právně ochránit. V této souvislosti proto neustálý technologický vývoj klade vysoké požadavky na důraznou a spolehlivou právní ochranu software a to jak z hlediska soukromého práva, tak z hlediska práva veřejného. Nutno také poznamenat, že počítačový program je pro svou nehmotnost a tím způsobenou všudypřítomnost (*potencionální ubikvitu*) snadno zneužitelný ze stran třetích osob, které jej mají díky moderním komunikačním technologiím na dosah ruky, resp. internetové přípojky a často jim díky roušce anonymity, za níž se můžou v prostředí internetu schovat, roste pokušení k nelegálním praktikám s cizím počítačovým programem všelijak nakládat. Právní ochrana počítačových programů je proto jednou z nutných podmínek fungujícího a stabilního trhu se softwarem, jenž s největší pravděpodobností bude i nadále růst vysokým tempem.

Podstatným znakem počítačového programu (s ohledem na celosvětový právní stav) je však jeho složitější právní uchopitelnost. Software jako jeden z „vynálezů“ moderní doby nelze samostatně uchopit jako věc movitou, lze jej naopak „mrknutím oka“ převádět na dlouhé vzdálenosti, jednoduše rozmnožovat a modifikovat, používat k vytváření hodnotných statků atd. Všechna tato a další specifika počítačového programu způsobují obtíže při jeho ukotvení a následné ochraně (nejen) v právním řádu ČR a vyvolávají proto řadu sporných otázek, na které může právo reagovat až *ex-post*. V souhrnu proto vyvstává otázka, zda je současná koncepce ochrany softwaru ideální?

Předložená diplomová práce se zabývá, jak už i její název naznačuje, soukromoprávními aspekty ochrany počítačového programu v prostředí českého právního řádu s ohledem na její problematické oblasti. V této souvislosti si autor stanovil pracovní hypotézu, která je rozdělena do jednotlivých dílčích výzkumných otázek následujícího znění:

- Jakými soukromoprávními způsoby a instituty lze s přihlédnutím ke všem mezinárodním závazkům ČR počítačový program právně chránit?

¹ Jedná se o nově začínající podnikatelský subjekt snažící se získat pozornost různých investorů jednak za účelem dosažení finančních prostředků na rozvoj podnikatelského záměru, ale hlavně také za účelem opatření si dostatečného know-how a snížení podnikatelského rizika v začátcích svého podnikání.

- Je právní ochrana prostřednictvím takových institutů a takovými způsoby dostatečná? Jaké jsou její nedostatky?
- Jaký je aktuální vývoj zahraniční a české judikatury relevantních orgánů na poli právní ochrany počítačových programů?

Uvedené otázky se bude autor snažit vykládat v souladu s nově přijatým zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014. Sice s vědomím že většina přijatých změn se nijak razantně ochrany počítačových programů nedotýká, bude se autor snažit alespoň v těch částech, kde dochází k derogaci starší právní úpravy úpravou novou, o právní rozbor zkoumané problematiky s jeho jednotlivými východisky.

Odpovědi na výše položené otázky budou dohromady tvořit jednotlivý rámec pro ověření či vyvrácení hypotézy (teze):

- Současná soukromoprávní ochrana počítačových programů je (v jejím celku, kterou tvoří několik dílčích právních úprav) nevhodná a jako lepší řešení se jeví ochrana softwaru *sui generis*.

Co se týče metody zpracování diplomové práce, autor se snažil nejprve analyzovat možnosti právní ochrany počítačového programu v rámci právního řádu ČR (metoda *analýzy*). Po nalezení možných způsobů ochrany bylo použito metody *abstrakce* za účelem okleštění od zbytečných aspektů, které s uvedeným tématem nesouvisí, nebo nejsou ve vztahu k softwaru až tak podstatné. V diplomové práci častokrát použita i metoda *dedukce*, kdy je nejprve obecněji popsán dílčí institut a následně je podroben zvláštnímu režimu počítačových programů. V některých kapitolách bylo také snahou autora alespoň částečně nastínit i jiné právní řešení dílčí problematiky ochrany softwaru a to metodou *právní komparatistiky* (např. v kapitole o právní ochraně softwaru prostřednictvím patentu nebo v kapitole o ochraně autorskoprávní) za účelem porovnání obou právních úprav.

Předložená diplomová práce je včetně úvodu a závěru rozdělena do sedmi kapitol. Na začátku, tj. v druhé kapitole se autor zabývá z důvodu větší přehlednosti vymezením základních pojmů, které jsou ve všech následujících částech práce nejčastěji používány. Co se týče ostatních, specifitějších pojmů, ty jsou poté vyloženy v rámci jednotlivých navazujících kapitol. Třetí kapitola věnuje pozornost přehledu právní úpravy soukromoprávní ochrany počítačového programu, konkrétně nejdůležitějším mezinárodním, komunitárním, ústavním a zákonným právním pramenům dané problematiky. Kapitoly čtyři, pět a šest představují jádro celé práce, kdy jsou postupně vykládány jednotlivé druhy právních ochran softwaru, jimiž jsou: ochrana autorskoprávní (která je nejkompexnější a z tohoto důvodu je jí taky předložené práci věnována největší pozornost), ochrana patentová a ochrana nepřímá, pod kterou autor zařadil

ochranu prostřednictvím obchodního tajemství, know-how a nekalé soutěže. Sedmá kapitola pak patří závěru. Autor se úmyslně vyhýbá otázkám smluvní ochrany softwaru, neboť ty nejsou zamýšleným předmětem předložené diplomové práce a svým rozsahem by vydali na samostatnou vědeckou publikaci.

Hlavními zdroji informací byly především platné právní předpisy ČR a EU, mezinárodní smlouvy, judikatura českých a zahraničních soudů, odborné publikace jako jsou komentáře, monografie, odborné články a hojně také články internetové. Nutno poznamenat, že v současné době se v ČR obecně problematikou softwarového práva začíná zabývat čím dál tím více akademických i praktikujících autorit, nicméně stále jde o docela podceňovanou kategorii, z čehož vyplývá i relativně nedostatečný výběr hlouběji zaměřené literatury.

2 Vymezení základních pojmů

Po vzoru mnoha odborných publikací se na začátek předložené diplomové práce jeví jako příhodné definovat základní a klíčové pojmy, se kterými budeme nadále operovat. Ústřední dvojicí, která tvoří základní stavební kámen celého systému softwarového práva, jsou „počítačový program“ (angl. „*computer programme*“) a „software“. Přesto že se v dnešní informační společnosti jedná pravděpodobně o všeobecně známé skutečnosti, se kterými se v běžné každodenní komunikaci často setkáváme a bez větších obtíží s nimi pracujeme, můžou se v odborné právní praxi vyskytnout problémy s jejich výkladem.

2.1 Počítačový program nebo software?

Hned v úvodu je třeba poznamenat, že jak počítačový program, tak software nejsou v žádné české právní normě definovány. I přes uvedenou absenci definic s nimi však mnohé právní předpisy nesourodě pracují², přitom vyjasnění si otázky jejich rozdílu není jen věcí teoretickou ba naopak, nesprávný právní výklad může mít nedozírné následky (například výklad smluvních ujednání apod.). Při podrobnější analýze lze dojít k závěru, že se v odborné literatuře vyvinuly dva přístupy v jejich chápání. Prvním z nich mezi počítačovým programem a softwarem nečiní rozdíly a pracuje s nimi jako se synonymy. Kupříkladu V. Smejkal uvádí, že odlišné názvy obou pojmů vznikly „v důsledku nejednotného používání různými předkladateli právních norem“³. J. Donát dodává, že nejednotnost pojmů by mohla také spočívat v „*nestejném překladu anglického výrazu „software“ do českého jazyka různými úředními předkladateli při lokalizaci mezinárodních smluv a předpisů*“⁴. S uvedenými pojmy jako se synonymy pracuje také část judikatury některých soudů.⁵ Naopak někteří autoři (většinou komentářů k AutZ) považují „počítačový program“ a „software“ za samostatné pojmy s různým významem. I. Telec a P. Tůma poznamenávají, že vedle „počítačového programu“ je nutné odlišovat pojem „software“ (do češtiny přeložený jako „programové vybavení počítačů“),

² Pro „počítačový program“ například: § 1837 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 64 zákona 329/2012 Sb., o archivnictví a spisové službě, § 26a a 26b, zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, AutZ. Pro „software“ například: § 1811 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, §1a zákona č. 72/2002 Sb., o investičních pobídkách. Oba pojmy jako synonyma například: § 19 zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, § 30 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách

³ SMEJKAL, V. a kol. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 47

⁴ MAISNER, M. a kol. *Základy softwarového práva*. Praha Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 4

⁵ Například rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 31 Af 10/2011-37 ze dne 27. 1. 2012 „...internetová prezentace (prostřednictvím webových stránek) je vlastně jednodušším či složitějším programem (softwarem)...“, usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 1056/2008, ze dne 3. 9. 2008 „...k počítačovým programům (označovaným též jako „software“)...“, nebo rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č. 410/2012 „...Dále je potřeba definovat počítačový program (synonymum je počítačová aplikace, software nebo informační systém)...“

který mimo samotný počítačový program zahrnuje také všechny ostatní části s ním související (jedná se o věc hromadnou). Autoři uvádějí například uživatelské příručky, vnější podobu nosiče počítačového programu, problémové analýzy apod.⁶ Podobný názor zastává i J. Kříž a kol.⁷, nebo také Karásková I. a Karásek P.⁸, kteří nad rámec uvedeného řadí pod „software“ také například i projekční dokumentace služeb (školení a konzultace).

Přestože jsme si vědomi, že termín „software“ vykládaný právě druhou částí autorů jako „programové vybavení počítačů“ vychází pravděpodobně z mezinárodní technické normy ČSN ISO/IEC 2382-1, která stanoví že: „*programové vybavení, programové prostředky, software = programy, procedury, pravidla a příslušná dokumentace systému zpracování informací, nebo jejich část*“ (tj. druhý přístup) budeme v předložené diplomové práci vycházet z prvního pojetí, tj. že „software“ a „počítačový program“ jsou synonyma a to hned ze dvou důvodů. Zaprvé pojem „software“, odhlédneme-li od čistě právní vědy, se mezi technickými odborníky (informatiky) používá, alespoň pokud je autorovi známo, ve stejném významu jako „počítačový program“. Druhým důvodem je čistě stylistické hledisko použité v následujícím textu práce, kdy se jeví vhodnější oba pojmy kombinovat, aby nedocházelo k nadužívání slova „počítačový program“ nebo „software“ v jedné větě, nebo ve větách po sobě jdoucích.

2.2 Definice počítačového programu (software)

Jak už jsme si výše uvedli, počítačový program není v žádné české právní normě definován. Pro jeho definici se proto musíme poohlédnout jinde. Ve výše zmiňované technické normě ČSN ISO/IEC 2382-1 se pod pojmem počítačový program rozumí „*syntaktická jednotka vyhovující pravidlům určitého jazyka, skládá se z popisů (deklarací) a příkazů nebo instrukcí nutných pro splnění určité funkce či vyřešení určité úlohy nebo problému*“. Slovenský autorský zákon jej definuje jako „*súbor príkazov a inštrukcií použitých priamo alebo nepriamo v počítači*“.⁹ Konečně i odborný slovník výpočetní techniky pod pojmem „program“ rozumí „*ucelený souhrn instrukcí (příkazů), pomocí kterých provádí počítač určitou činnost. Program je tvořen souborem nebo více soubory, které jsou v úhrnu dostatečně schopné provádět předepsanou činnost*“.¹⁰

⁶ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 39

⁷ KRÍŽ, Jan a kol. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2. aktualizované vyd. Praha: Linde, 2005, s. 194

⁸ KARÁSKOVÁ, Ivana, KARÁSEK, Petr. *Paragrafy a počítače: právní aspekty užití počítače*. Brno: UNIS, 1994, s. 16

⁹ Zákon č. 618/2003 Z. z., o autorském práve a právech súvisiacich s autorským právom (autorský zákon)

¹⁰ HLAVENKA, Jiří a kol. *Výkladový slovník výpočetní techniky a komunikací*. 3. vyd. Praha: Computer Press, 1997, s. 328

2.3 Zdrojový a strojový kód

Důležitými pojmy, které musíme u počítačového programu rozlišovat, jsou zdrojový a strojový kód. Zdrojovým kódem (angl. *source code*) se rozumí počítačový program ve své počáteční, tj. prvotní podobě vytvořené programátorem a zapsané v kterémkoliv počítačovém jazyce¹¹. Jedná se o vyjádření počítačového programu, které umožňuje program měnit, zpracovávat, přepisovat do strojového kódu či přepsat do jiného programovacího jazyka. Jako tradiční příklad si můžeme uvést program napsaný v jazyce C++, který napíše na obrazovku text: *Hello World!*

```
#include <iostream>
using namespace std;
int main() {

    cout << "Hello World!" << endl;
    return 0;
}
```

Obr. 1. Zdrojový kód jednoduchého počítačového programu

Strojovým kódem (angl. „*object code*“) se rozumí již odvozený produkt, který vzniká přeložením zdrojového kódu (většinou překladačem, zpravidla *assemblerem*) do binární podoby jedniček a nul, která je jako sada instrukcí prováděna procesorem počítače. Strojový kód je zpravidla neměnný a lze těžko upravovat nebo měnit, nicméně v současnosti existují způsoby tzv. „zpětného inženýrství“ (angl. „*reverse engineering*“), jenž umožňují částečně zpětný překlad strojového kódu do jeho původní podoby, tj. zdrojového kódu, který je již možno upravovat, přepisovat atd. Právní problematika zpětného inženýrství bude podrobněji probírána v kapitole 4.5.4.

Ostatní pojmy, s nimiž bude nadále pracováno, budou pro lepší přehlednost rozvedeny v rámci jednotlivých kapitol, kterých se týkají.

¹¹ Mezi nejznámější patří například C++, Java, Python, Pascal, BASIC atd.

3 Historické a legislativní pozadí právní ochrany počítačových programů

Již během sedmdesátých a v první polovině osmdesátých let dvacátého století probíhaly intenzivní mezinárodní debaty na téma, jaká forma právní ochrany počítačových programů by byla nejvhodnější, přičemž v úvahu přicházely zejména ochrana prostřednictvím práva autorského, práva patentového nebo vytvoření speciální *sui generis* ochrany. Diskuze byly ukončeny v březnu roku 1985, kdy výbor expertů svolaný společně WIPO a UNESCO učinil rozhodující verdikt a jako formu ochrany softwaru doporučil ochranu prostřednictvím práva autorského, konkrétně asimilaci počítačového programu k dílu literárnímu, jenž spadá pod ochranu zaručovanou RÚB. O několik měsíců později začaly jednotlivé státy uvedené doporučení vstřebávat a postupně se začaly přijímat národní legislativy, které zaručovaly počítačovým programům ochranu stejnou jako autorskému dílu. Od této doby se začalo všeobecně na celém světě akceptovat, že ochrana softwaru prostřednictvím autorských práv je aplikována namísto zvláštní ochrany *sui generis*. Na tento trend také následně začaly reagovat další mezinárodní smlouvy včetně úpravy komunitární.¹²

Co se týče mezinárodních smluv, které výslovně ochranu počítačových programů prostřednictvím práva autorského zmiňují, existují celkem dvě. První je *Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS)*, která tvoří přílohu *Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO)* zakotvující ochranu softwaru konkrétně v čl. 10 odst. 1. Druhou dohodou je *Smlouva WIPO o právu autorském (WCT)*, která počítačový program zmiňuje v čl. 4. Obě dohody odkazují na úpravu v *Bernské úmluvě (RÚB)*¹³, když stanoví, že počítačový program je chráněn jako dílo literární ve smyslu čl. 2 RÚB.

Na komunitární úrovni je patrně nejdůležitějším předpisem *směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES, o právní ochraně počítačových programů*, která nahradila dřívější *směrnici Rady 91/250/EHS* a to z důvodu větší přehlednosti a srozumitelnosti (srov. její bod 1. odůvodnění). Uvedená směrnice harmonizuje regulaci právní ochrany počítačového program v rámci práva autorského v jednotlivých členských státech a to mimo jiné z důvodu, stále významnější role počítačových programů v mnoha průmyslových odvětvích, jenž mohou být významné pro rozvoj celé Evropské unie (srov. bod 3. odůvodnění směrnice).

¹² Text byl částečně převzat z: *WIPO Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use* [online] WIPO, 2004 [cit. 1. února 2014]. Dostupné na: < <http://www.wipo.int/export/sites/www/about-ip/en/iprm/pdf/ch7.pdf> >

¹³ Bernská úmluva je první mezinárodní úmluva zakotvující povinnost členských států chránit autorská práva.

Na národní ústavní úrovni hraje důležitou roli zejména čl. 11 a čl. 34 Listiny základních práv a svobod (LZPS). V čl. 11 odst. 1 je zakotveno právo vlastnit a chránit majetek. Majetek je zde nutno vykládat v širším smyslu zahrnujícím jak věci hmotné, tak věci nehmotné a výtvořiny (majetkem se zde proto rozumí i předměty práv duševního vlastnictví)¹⁴. V čl. 34 je pak zakotvena povinnost k zákonné ochraně práv k výsledkům duševní činnosti, kterou musí český zákonodárce respektovat.

Konkretizaci uvedených základních subjektivních práv provedl na zákonné úrovni zejména *zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (AutZ)*, který je na poli právní ochrany počítačových programů dominantním předpisem a v souvislosti s předchozím výkladem v této kapitole vychází z právní konstrukce ochrany softwaru jako díla literárního.

Důležitým právním předpisem je i *zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (NOZ)*, tvořící základní pilíř soukromého práva, který je ze své povahy subsidiárním předpisem ve vztahu k výše zmíněnému autorskému zákonu. Občanský zákoník navíc zakotvuje i institut obchodního tajemství (§ 504 NOZ) a právo proti nekalé soutěži (§ 2976 a násl. NOZ), prostřednictvím nichž lze software v určitých zákonem stanovených případech rovněž právně chránit.

Co se týče ochrany patentové, nejdůležitější úmluvou v rámci Evropského prostoru je *Úmluva o udělování evropských patentů (EPC)* na kterou navazuje český předpis *zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích (VynZ)*. K oběma uvedeným předpisům pak v podrobnostech v kapitole 4.

¹⁴ TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví. I, Lidskoprávní základy*. Brno: Doplněk, 2002, s. 75

4 Ochrana počítačového programu prostřednictvím práva autorského

Z hlediska spektra právní ochrany, které právní řád ČR počítačovým programům nabízí, je autorskoprávní ochrana co do materie úpravy nejkomplexnější a nejrozsáhlejší. Důvody a volba převážně autorskoprávní regulace počítačových programů vychází zejména z obchodní a politické potřeby po jednoduché, neformální a především celosvětově rozsáhlé právní ochraně (srov. rovněž předchozí kapitolu).¹⁵ Uvedené požadavky autorské právo splňuje díky rozsáhlé členské základně RÚB a TRIPS, které poskytují neformální ochranu všem autorským dílům, resp. „kvazi-dílům“, jenž naplňují potřebné definiční znaky.

Až do roku 2000, kdy nabytí účinnosti stávající autorský zákon, neexistovala pro počítačový program zvláštní zákonná úprava. Podle předchozího autorské zákona č. 35/1965 Sb., byl software chráněn jako jakékoliv jiné dílo, pokud splňoval všechny jeho pojmové znaky. Počítačový program proto musel splňovat mimo jiné i podmínku jedinečné tvůrčí činnosti. Právě díky tomuto požadavku spousta počítačových programů nepodléhala autorskoprávní ochraně, protože podmínka jedinečnosti je typická spíše pro díla umělecká či vědecká a pro software díky své spíše technické povaze spíše stěží splnitelná.

Přelomovým se pro pojetí ochrany počítačového programu stal až stávající autorský zákon, který jako moderní předpis reflektoval nejen závazky vyplývající z účasti České republiky na TRIPS, ale také požadavky které pro ochranu počítačového programu vyplývaly ze směrnice 91/250/EHS, ačkoliv ještě nebyla Česká republika členem Evropského společenství, resp. EU.

4.1 Počítačový program jako předmět práva autorského

Autorský zákon v § 2 odst. 1 stanoví, že „*Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné vědecké dílo, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvalé nebo dočasné bez ohledu na rozsah, účel nebo význam.*“, a dále v odst. 2 stanoví, že se za dílo považuje též „*počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvořem... Jiná kritéria se pro stanovení způsobilosti počítačového programu neuplatňují*“. Pro počítačový program již proto není podstatným pojmovým znakem jedinečná tvůrčí činnost, která je požadována pro klasické autorské dílo, ale postačí, pokud počítačový program bude

¹⁵ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 35

původní (jedná se o tzv. kvazi-dílo).¹⁶ Co se týče obsahu pojmu „původnost“, podle I. Telce se jedná na rozdíl od klasického autorského „o snížení úrovně kvantitativního kritéria autorskoprávní ochrany spočívajícího v objemu vynaložené tvůrčí činnosti“¹⁷, čili postačí, pokud bude počítačový program vytvořen nezávisle autorem, aniž by se jednalo o padělek nebo o netvůrčí strojovou výrobu bez jakékoliv lidské tvořivosti (například původní nebude již výše zmíněný obyčejný počítačový program, který na obrazovce zobrazí „Hello World!“, nebo obyčejný strojový „generátor náhodných čísel“). Prokázání původnosti není otázkou právníkou nýbrž otázkou faktickou, který se v případném sporném řízení bude muset prokazovat znaleckým prokazováním, konkrétně znalcem z oboru kybernetiky. Soudce jakožto laik v uvedeném technickém oboru, může jen stěží zjistit podstatnou shodu zdrojového popřípadě strojového kódu dvou různých počítačových programů. Za rozhodující pro posuzování individuality a původnosti lze obvykle považovat strukturu a uspořádání programu (tj. organizaci dat, posloupnost příkazů, instrukcí a volbu algoritmů vyjádřenou ve zdrojovém či strojovém kódu)¹⁸

Další podmínkou, kterou musí počítačový program resp. jakékoliv autorské dílo splnit, je objektivní vnímatelnost. Objektivní vnímatelností se rozumí vyjádření, resp. zhmotnění nehmotného díla, v našem případě počítačového programu, na jakýkoliv objektivně vnímatelný, hmotný nosič. Zákon uvedený pojmový znak upřesňuje, když stanoví, že dílo může nabýt podoby i elektronické. I. Telec navíc dodává, že není rozhodné, zda je dílo vyjádřeno v takové podobě, která může být vnímána pouze technickými zařízeními (jako například počítačem, čtečkou apod.).¹⁹ Počítačový program je proto obecně objektivně vnímatelný pokud je vyjádřen například na diskovém nosiči (CD, DVD), harddisku počítače nebo dokonce i jako zápis zdrojového kódu na obyčejném papíru.

Autorský zákon vychází ve shodě se všemi mezinárodními i komunitárními předpisy z právní konstrukce, že počítačový program je chráněn bez ohledu na jeho vyjádření jako dílo literární (§ 65 odst. 1 AutZ). Jak už bylo v uvedeno výše v textu, pro počítačový program by bylo značně obtížné prokazovat splnění jedné z podstatných pojmových znaků, kterým je podřazení díla pod uměleckou či vědeckou kategorii autorských děl. Počítačový program samozřejmě ve skutečnosti vůbec literárním dílem být nemusí, můžeme uvažovat například i o

¹⁶ Uvedené rozšíření předmětu ochrany autorského díla nic nemění na faktu, že počítačový program může být, pokud splní legální pojmové znaky, chráněn i jako klasické autorské dílo, nicméně s takovými případy se setkáme většinou jen stěží.

¹⁷ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 36

¹⁸ VLČEK, M., SMEJKAL, V. Trestná činnost a počítače – k některým právním a kriminologickým aspektům počítačové kriminality. *Právník*, 1988, č. 8-9, s. 721-728.

¹⁹ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 128

díle vědeckém či jiném uměleckém.²⁰ Zakotvení asimilace počítačového programu k literárním dílům má i význam v rámci dokazování, kdy účastníci sporu nemusí prokazovat jeden z pojmových znaků autorského díla a jedná se tedy o odlehčení důkazního břemene.²¹

Vzhledem k absenci definice počítačového programu, o kterém byla řeč výše, se vyskytly otázky, co všechno se rozumí pojmem „forma vyjádření počítačového programu“, resp. co všechno můžeme pod formu vyjádření počítačového programu podřadit a chránit tak jako kvazi-autorské dílo. Donedávna většina odborníků na autorské právo měla za to, že vyjádřením počítačového programu se rozumí jednak zdrojový a strojový kód a jednak způsob jakým se počítačový program prezentuje na obrazovce, včetně jeho komunikace s uživatelem (tzv. *look and feel*)²². Nicméně rozhodovací praxí SDEU byla situace vyjasněna, když bylo judikováno, že počítačovým programem, resp. jeho vyjádřením se rozumí (ve shodě s čl. 10 TRIPS) pouze jeho zdrojový a strojový kód (v podrobnostech níže).

Co se týče rozsahu předmětu ochrany softwaru, je důležité upozornit, že v důsledku složení počítačového programu z mnoha jednoduchých instrukcí a dat je chráněna pouze jeho vnitřní struktura tvořící kostru uvedených instrukcí s jejich vzájemným uspořádáním²³. Samotná instrukce, která je součástí počítačového programu být chráněna nemůže (pokud ovšem nesplňuje znaky samostatného díla dle § 2 odst. 3 AutZ), opačné tvrzení by vedlo k výkladu *ad absurdum*, navíc AutZ ve svém negativním vymezení díla v § 2 odst. 6 jasně stanoví, že dílem není mimo jiné matematický či obdobný vzorec sám o sobě (což instrukce ve své podstatě je).

²⁰ KŘÍŽ, Jan a kol. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2. aktualizované vyd. Praha: Linde, 2005, s. 191

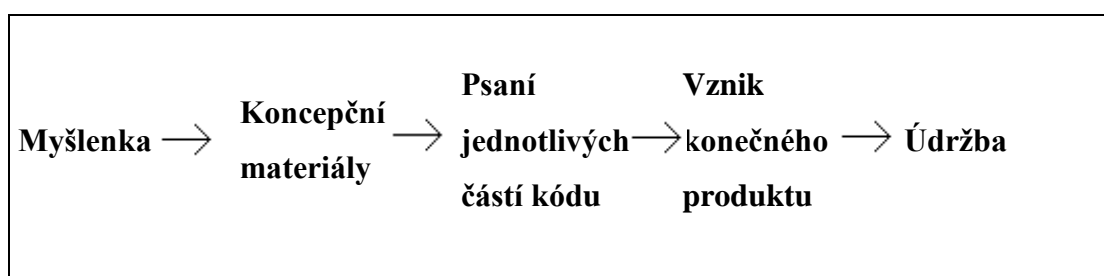
²¹ TELEČEK, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 622

²² Srov. např. SMEJKAL, V. a kol. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 330

²³ KŘÍŽ, Jan a kol. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2. aktualizované vyd. Praha: Linde, 2005, s. 190

4.2 Ochrana počítačového programu v rámci jeho jednotlivých vývojových fází

Proces tvorby počítačového programu je ve většině případů delší časový úsek, který se skládá z jednotlivých vývojových fází. Obecně můžeme říci, že typický algoritmus vzniku softwaru vypadá ve většině případů následovně. Od počáteční myšlenky (nápadu) v hlavě investora nebo programátora, přes tvorbu jednotlivých koncepčních materiálů, jakož i samotné psaní části kódu počítačového programu až po následnou finální fázi, kterou je vznik uceleného a kompletního softwaru včetně dokumentace. Relativně samostatnou částí života softwaru je pak jeho následná údržba.

Obr. 2. Vývojové fáze vzniku počítačového programu a jeho údržby.

4.2.1 Myšlenka

Autorské právo vychází ze zásady, že jeho předmětem je pouze individuální tvůrčí ztvárnění určitého obsahu. Pouhá myšlenka proto ve smyslu vnitřní autorovy ideje chráněna není.²⁴ Výslovně je vyloučení myšlenky z předmětu ochrany autorského práva vymezeno v § 2 odst. 6 AutZ. Myšlenka však může být chráněna jinými než autorskoprávními prostředky, například prostřednictvím obchodního tajemství (§ 504 NOZ), nebo nepřímo aplikací práva proti nekalé soutěži (§ 2976 a násl. NOZ).

4.2.2 Koncepční materiály

Problematika ochrany koncepčních materiálů je poněkud složitější, než je tomu u myšlenky. V § 65 odst. 1) AutZ je uvedeno že „*Počítačový program ... včetně přípravných koncepčních materiálů, je chráněn jako dílo literární.*“, čili i takové materiály jsou chráněny jako počítačový program pokud jsou původní ve smyslu § 2 odst. 2 AutZ. Smysl uvedeného ustanovení je však dle autora názoru pouze ve vyjasnění situace, zda lze přípravný koncepční materiál považovat za vývojovou fázi díla ve smyslu § 2 odst. 3 AutZ, protože již samo toto

²⁴ KNAP, Karel. *Autorské právo*. Praha: Orbis, 1960, s. 26

ustanovení (rozuměj § 2 odst. 3 AutZ) stanoví, že právo autorské se vztahuje i na jednotlivé vývojové fáze a části díla (což přípravný koncepční materiál je).

Problém však nastává, co se termínem přípravné koncepční materiály myslí. Částečnou specifikaci přináší bod 7. odůvodnění směrnice 91/250/EHS (resp. s. 2009/24/ES), jenž za autorské dílo považuje přípravný koncepční materiál za podmínky, že jeho povaha v pozdější etapě umožní vytvoření počítačového programu. Tímto se nám okruh možných materiálů zúžil pouze na takové, které jsou faktickým a inspirativním základem finální podoby počítačového programu. V. Smejkal navíc dodává, že samotné slovíčko „koncepční“ vylučuje z ochrany pouhé „administrativní“ nebo „technické“ podklady.²⁵ Za přípravné koncepční materiály tak můžeme považovat zejména analýzy a softwarové designy.²⁶

Další otázkou je, zda ochrana přípravným koncepčním materiálům vzniká až samotným vytvořením počítačového programu ve finální fázi, jak by mohlo z jazykového výkladu § 65 odst. 1 AutZ vyplývat, nebo již vznikem samotných koncepčních materiálů. Za správný názor autor považuje druhou variantu, neboť by bylo nelogické, aby vznik ochrany nastával až *ex post*, když nejcitelnější jsou koncepční materiály ještě před vznikem samotného softwaru.²⁷

Je potřeba zmínit, že autor přípravných koncepčních materiálů, který je rozdílný od osoby programátora (většinou softwarový analytik) se za spoluautora výsledného produktu (počítačového programu) nepovažuje a v autorskoprávních vztazích vystupuje jako samostatný autor.²⁸

4.2.3 Jednotlivé části vznikajícího softwaru

Právo autorské se také vztahuje na jednotlivé vývojové fáze a části softwaru, které postupně při samotném kódování vznikají, pokud splňují podmínky podle § 2 odst. 1 nebo 2 AutZ (§ 2 odst. 3 AutZ). Jednotlivé části zdrojového kódu tak podléhají stejné ochraně jako finální počítačový program pokud jsou alespoň původní. Nezáleží na tom, zda tyto jednotlivé části budou schopny samostatného fungování, postačí, pokud budou s ostatními částmi ve finální podobě tvořit jednotlivý a funkční celek.²⁹ V případě sporu bude opět na znalci z oboru kybernetiky, aby posoudil, zda uvedené části takovou vlastnost splňují.

²⁵ SMEJKAL, V. a kol. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 492

²⁶ JANSÁ, Lukáš, OTEVŘEL, Petr. *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*. Brno: Computer Press, 2011, s. 34

²⁷ AUJEZDSKÝ, Josef. *Přípravné koncepční materiály*. root.cz [online], [cit. 3. února 2014]. Dostupné na <<http://www.root.cz/specialy/licence/pripravne-koncepcni-materialy/>>

²⁸ SMEJKAL, V. a kol. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 492

²⁹ TELEČEK, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 46

4.2.4 Vznik konečného produktu (počítačového programu)

Podle § 9 odst. 1 AutZ dílo vzniká okamžikem, kdy je vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě. Ke vzniku není potřeba formálního zápisu do veřejného rejstříku, jako je tomu u práv průmyslových. Ke vzniku díla není za potřebí dokonce ani výhrady autorského práva označované znakem „©“ s uvedením jména a příjmení autora včetně roku zveřejnění díla. Účel výhrady autorského práva můžeme nicméně spatřovat alespoň z hlediska informačního, kdy jméno a příjmení může informovat příštího uživatele na koho se obrátit v případě, že bude chtít počítačový program sám užít.³⁰ Platí navíc vyvratitelná právní domněnka, že za autora se považuje fyzická osoba, jejíž jméno je na díle uvedeno (§ 6 AutZ).

Je potřeba zmínit, že následným zničením hmotného substrátu, kterým bylo dílo vyjádřeno, neznamená zničení autorského díla jako ideálního, nehmotného statku (§ 9 odst. 2 AutZ). Je nutné přísně rozlišovat mezi hmotnou věcí sloužící pouze jako prostředek k vyjádření autorského díla, mající vlastní právní režim a ideálním, nehmotným statkem (dílem) samotným.³¹

4.2.5 Údržba

Jak už bylo na začátku této kapitoly uvedeno, údržba je relativně samostatná část v životě softwaru a bavit se o právní ochraně údržby je poněkud nepřesné. V této souvislosti je přesnější bavit se o smluvním zajištění údržby ze strany poskytovatele (resp. zhotovitele). Účelem této diplomové práce však není rozebírat smluvní vztahy znějící na software a proto se zde autor omezí jen na vymezení rozdílu mezi *upgradem* a *updatem*.

Update je podle výkladového slovníku výpočetní techniky aktualizace softwaru, která provádí jen menší úpravy počítačového programu za účelem odstranění drobných chyb nebo aktualizace potřebných informací.³² *Upgrade* je naopak podstatné a výrazné povýšení původního softwaru nebo dokonce celková obměna za software nový.³³ Důležitým hlediskem pro odlišení obou pojmů je tak intenzita změny původního počítačového programu. Síla uvedené intenzity je však velmi podstatnou faktorem, neboť nám obvykle vypovídá, zdali se ještě pohybujeme v intencích zákonné licence uvedené v § 66 odst. 1 písm. a) nebo b) AutZ (*update*) nebo zda již potřebujeme svolení autora k podstatnějšímu zásahu do počítačového programu (*upgrade*).

³⁰ KRŮŽ, Jan a kol. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2. aktualizované vyd. Praha: Linde, 2005, s. 75

³¹ CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 20

³² HLAVENKA, Jirí a kol. *Výkladový slovník výpočetní techniky a komunikací*. 3. vyd. Praha: Computer Press, 1997, s. 420

³³ Tamtéž s. 421

4.3 Autor a jiný subjekt oprávněný domáhat se právní ochrany softwaru

České autorské právo vychází z právně-filosofického pojetí ontologické spjatosti díla a autora³⁴ (autorské právo jako součást osobnostních práv), což znamená, že autorem díla v českém právním řádu může být pouze fyzická osoba, která dílo vytvořila (§ 5 odst. 1 AutZ). Uvedená koncepce osobnostního základu znemožňuje úplný (konstitutivní) převod autorských práv na jinou osobu, čímž se rozchází například s koncepcí založenou na copyrightovém systému (anglo-americké koncepce) vycházející z rovnosti autora a majitele copyrightu s možností zcela převádět majetková práva na jiné osoby např. i právnické (translativní převod práv).³⁵ Současný autorský zákon proto v reakci na tuto spjatost autora s jeho dílem zavedl možnost převést výkon autorský práva (tedy nikoliv dílo samotné) na jinou osobu, odlišnou od autora.³⁶

Pro české softwarové právo je uvedená koncepce poněkud složitější z hlediska právní úpravy, neboť ve většině případech je software vyvíjen obchodními společnostmi čítající více pracovníků (programátorů, analytiků, grafiků), kteří se společně podílejí na vytvoření finálního produktu. Nastíněný problém osobnostního základu je v současném autorském zákoně vyřešen zavedením zvláštní úpravy zaměstnaneckého a kolektivního díla.

Podle V. Smejkal³⁷ mohou v souvislosti s pluralitou autorů softwaru nastat následující situace:

4.3.1 Analýza i programování jsou dílem různých dvou autorů.

Podle dosavadní teorie se uvedený případ řeší způsobem, že analytik i programátor jsou samostatní autoři a každý vykonává svá vlastní práva ke svému dílu.³⁸ Někteří autoři poukazují na teoretické otázky vznikající v souvislosti s možnou interpretací počítačového programu jako díla odvozeného od analýzy (viz § 2 odst. 4 AutZ). Podle našeho názoru se o případ zpracování nejedná, neboť analýza i počítačový program mají zcela odlišný obsah a zpracovaná část by byla pouze marginální.

4.3.2 Počítačový program jako spoluautorské dílo

Jedná se o situaci, kdy počítačový program do doby jeho dokončení jako díla jediného vznikl společnou tvůrčí činností dvou a více programátorů (viz § 8 odst. 1 AutZ). Důležitým

³⁴ TELEC, Ivo. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, s. 16

³⁵ Srov. BERÁNKOVÁ, Hana. Rozdíl mezi autorským právem a copyrightem. *Obchodní právo*, 2013, roč. 22, č. 10, s. 355

³⁶ Viz Důvodová zpráva k zákonu č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

³⁷ SMEJKAL, V. a kol. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 497, záměrně není uveden samostatný autor, neboť zde je situace poměrně jasná.

³⁸ Tamtéž s. 497

znakem spoluautorství je, aby jednotlivá část spoluautora nebyla oddělitelná od společného díla, resp. obě části po případném oddělení nesmí být schopny samostatného užití jako díla samotného (v opačném případě by šlo o dílo spojené).³⁹ Za spoluautora nelze považovat toho, kdo poskytl pouze technickou nebo administrativní výpomoc a materiály (§ 8 odst. 2 AutZ). Spoluautorství nevznikne ani tehdy, pokud jeden autor dílo započne a druhý jej dokončí, či poskytne původnímu počítačovému programu upgrade.⁴⁰ Uvedená koncepce není pro spoluautory počítačového programu příliš vhodná, neboť autoři jsou na základě kogentního ustanovení oprávněni a povinni z právních jednání vystupovat společně a nerozdílně (viz § 8 odst. 3 AutZ), což může být u větších softwarových projektů problém.

4.3.3 Modifikace hotového počítačového programu

Jedná se o tvůrčí zpracování díla původního (§ 2 odst. 4 AutZ). Jako příklad si můžeme uvést grafický editor *Adobe photoshop* jako samostatné dílo, ke kterému byl následně jiným programátorem přidán dodatek (aplikace) se specifickou funkcí, která v původním programu chyběla. Důležitou vlastností zpracování je, aby tento přídavek či úprava nebyla schopna samostatného užití, jinak by se jednalo o spojení dvou samostatných děl. Přitom nezáleží, jestli je dodatek nainstalován současně s původním programem (logicky s ním propojen) nebo nainstalován samostatně na jiném místě na disku.⁴¹

4.3.4 Počítačový program jako dílo zaměstnanecké

Jde o situaci, kdy zaměstnavatel vykonává majetková autorská práva autora, jenž je na základě pracovního, obdobného zaměstnaneckého nebo jiného poměru povinen dílo vytvořit (viz § 58 odst. 1 AutZ). Zavedení tohoto zvláštního zákonného režimu díla vyplývá mimo jiné z důvodu ekonomické odpovědnosti, kterou zaměstnavatel nad vývojem díla z autora (zaměstnance) přejímá.⁴²

Za zaměstnanecké dílo se navíc považuje počítačový program, který byl vytvořen autorem na objednávku. Objednatel se v takovém případě považuje na základě právní fikce za zaměstnavatele (viz § 58 odst. 7 AutZ). K úplnému převodu výkonu majetkových práv však dochází pouze v případě, že stranou závazku je pouze autor sám (většinou programátor živnostník), což vyplývá z výslovného znění § 58 odst. 7 AutZ. Pokud by byl objednatel ve smluvním vztahu s IT firmou, která prostřednictvím svých zaměstnanců dílo na objednávku

³⁹ Srov. Rozhodnutí Nejvyššího soudu (NS) SR ze dne 28. 9. 1989, sp. zn. 3 Cz 54/89

⁴⁰ JANSÁ, Lukáš, OTEVŘEL, Petr. *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*. Brno: Computer Press, 2011, str. 104

⁴¹ SMEJKAL, V. a kol. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 497

⁴² Viz Důvodová zpráva k § 58 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

vytvořila, k aplikaci § 58 odst. 7 AutZ by nedošlo a výkon majetkových práv by tudíž na objednatele nepřecházel. V takovém případě by došlo k situaci, na kterou v právní teorii existují dva názory. Zastánci prvního názoru⁴³ uvádí, že v případě, kdy stranou smlouvy (zhotovitelem) je IT firma, dochází k aplikaci § 61 AutZ o dílu vytvořeném na objednávku dle kterého je objednatel oprávněn užít dílo pouze v rozsahu účelu který vyplývá ze smlouvy o dílo. Zastánci druhého názoru⁴⁴ namítají, že k aplikaci § 61 AutZ dojít nemůže z důvodu, že toto ustanovení se vztahuje pouze na smlouvy, kde jednou stranou je přímo autor. Namísto toho dochází k analogické aplikaci ústní nevýhradní licence doplněnou o § 2634 NOZ.⁴⁵

V souvislosti se zaměstnaneckými díly jsou následně stanovena zvláštní práva a povinnosti jak na straně zaměstnavatele, tak na straně zaměstnaného autora (srov. § 58 odst. 1 až 6 AutZ).

4.3.5 Počítačový program jako dílo kolektivní

Kolektivním dílem se rozumí dílo, na jehož tvorbě se podílí více autorů, které je vytvářeno z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby a uváděno na veřejnost pod jejím jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití (viz § 59 odst. 1 AutZ). Uvedený podnět k vytvoření počítačového programu může být dvojího druhu. Zaprvé jako podnět zaměstnavatele adresovaný svým zaměstnancům. V takovém případě bude počítačový program zároveň i zaměstnaneckým dílem a bude se na něj aplikovat úprava podle § 58 AutZ. Druhým způsobem je podnět na základě objednávky objednatele adresovaný budoucímu autorovi počítačového programu.⁴⁶ Zde je potřeba zmínit, že podnět musí být adresován přímo programátorovi, který má počítačový program vytvořit⁴⁷. Splněním uvedené podmínky se bude kolektivní dílo rovněž považovat za dílo zaměstnanecké a bude se na něj aplikovat úprava podle § 58 AutZ (srov. § 59 odst. 2 AutZ).

4.4 Obsah autorských práv k počítačovému programu

Než přikročíme k samotnému omezení ochrany autorského práva k počítačovým programům, musíme si nejprve vymežit jeho obsah. Právo autorské je právem absolutním, což

⁴³ Srov. AUJEZDSKÝ, Josef. *Komu "patří" software vytvořený na objednávku?* [online]. lupa.cz, 20. 9. 2004 [cit. 7. února 2014]. Dostupné na <<http://www.lupa.cz/clanky/komu-patri-software-vytvoreny-na-objednavku/>> nebo KŘEŠŤANOVÁ, V. Některé aktuální otázky související s novou autorskoprávní úpravou. *Právo a podnikání*, 2002, č. 10, s. 7.

⁴⁴ JANSÁ, L. OTEVŘEL, P. Právní aspekty tvorby software. *Právní rozhledy*, 2006, č. 13, s. 465

⁴⁵ § 2634 NOZ: „Je-li předmětem díla výsledek činnosti, který je chráněn právem průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, má se za to, že jej zhotovitel poskytl objednateli k účelu vyplývajícímu ze smlouvy.“

⁴⁶ TELEČEK, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 571

⁴⁷ JANSÁ, Lukáš, OTEVŘEL, Petr. *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*. Brno: Computer Press, 2011, s. 103

znamená, že působí *erga omnes* (na rozdíl od relativních práv působících *inter partes*). Právu autora proto zodpovídá povinnost individuálně neurčenému počtu osob zdržet se veškerých zásahů do autorského díla (počítačového programu). Současný autorský zákon vychází (oproti zákonu předchozímu) z dualistické (resp. *quasidualistické*) koncepce obsahu autorského práva, tj. z rozdělení na výlučná práva osobnostní a výlučná práva majetková (viz. § 10 AutZ).⁴⁸

4.4.1 Výlučná práva osobnostní

Úprava osobnostních práv vychází již z RÚB (čl. 6 bis) a jde o práva, kterých se autor nemůže vzdát, jsou nepřevoditelná a smrtí autora zanikají (§ 11 odst. 4 AutZ). Jejich taxativní výčet je stanoven v § 11 odst. 1 až 3 AutZ a jsou jimi: právo na zveřejnění díla, právo osobovat si autorství, právo na nedotknutelnost díla a na autorský dohled.

Co se týče práva autora rozhodnout o zveřejnění svého softwaru, dle § 4 odst. 1 AutZ se zveřejňováním rozumí první předvedení, provedení, vystavení, vydání či jiné zpřístupnění díla veřejnosti. Důležitým momentem je tedy prvotní zveřejnění počítačového programu, ke kterému musí být dán souhlas autora (např. v licenční smlouvě), každé další zveřejnění už spadá pod výlučné právo majetkové dílo užit.⁴⁹ Častokrát se lze u složitějšího softwaru setkat z tzv. „*beta-testem*“, který předchází vydání finálního počítačového programu, jehož účelem je nalezení „*bugů*“ (chyb) v programu vybranými testery a následná zpětná vazba autorovi (IT firmě). Testování se mnohokrát zúčastní i veřejnost, což vyvolává otázku, zdali dojde ke zveřejnění počítačového programu již samotným *beta-testem* nebo až následným vydáním opraveného počítačového programu. Současná právní nauka⁵⁰ vychází z restriktivního výkladu pojmu „veřejnost“, proto i v tomto případě se přikláníme k názoru, že k prvotnímu zveřejnění nedochází, neboť zástupce veřejnosti je vybrán na základě pravidel stanovených autorem (IT firmou), čili jedná se o individuálně určitý způsob výběru, což pojmově vylučuje veřejnost jako individuálně neurčitý okruh osob.

Právo osobovat si autorství, včetně práva jakým způsobem má být uvedeno při zveřejnění a dalším užití, je-li uvedení autorství při takové užití obvyklé je u počítačových programů často omezeno neboť v mnoha případech je software vyvíjen jako dílo na objednávku, dílo kolektivní či dílo zaměstnanecké a většinou se proto uvádí jméno IT firmy nebo objednatele, který vývoj počítačového programu financoval. Nicméně je potřeba zdůraznit, že i přes režim zaměstnaneckých či obdobných děl svědčí autorovi právo osobovat si autorství v případě, že

⁴⁸ RADVANOVÁ, Senta a kol. *Občanské právo hmotné*. 3. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 193

⁴⁹ TELEČEK, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 563

⁵⁰ Tamtéž s. 86

dojde k nelegálnímu přisvojení si autorství ze stran třetích osob.⁵¹ Právo osobovat si autorství je předmětem *post-mortální* ochrany a může se jej domáhat kterákoliv z osob autorovi blízkých, právnická osoba nebo příslušný kolektivní správce⁵² (viz § 11 odst. 5).

V případě práva autora na nedotknutelnost díla je u počítačových programů toto osobností právo z praktických důvodů omezeno zvláštními zákonnými licencemi uvedenými v § 66 odst. 1 AutZ (v podrobnostech níže).

4.4.2 Výlučná práva majetková

Výlučná práva majetková jsou právy s ekonomickou-hospodářským významem.⁵³ Majetková práva jsou stejně jako práva osobnostní nepřevoditelná, autor se jich nemůže vzdát a není možno je postihnout soudním výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Majetková práva jsou však na rozdíl od osobnostních předmětem dědického práva, kdy dědicem může být jak osoba fyzická, tak i osoba právnická či stát. V případě, že dědic zdědí majetková práva k počítačovému programu, vystupuje v ostatních vztazích jako jeho autor, pokud z povahy ostatních ustanovení AutZ zákona nevyplývá jinak. Nejvýznamnějším majetkovým právem mající vliv na počítačový program je právo „dílo užití“. V § 12 odst. 4 najdeme demonstrativní výčet způsobů užití díla, jimiž v souvislosti s počítačovým programem jsou:

4.4.2.1 Rozmnožování počítačového programu

Uvedené ustanovení se vztahuje i na rozmnožování elektronické zahrnující i rozmnožování digitální, u kterých se v souvislosti s počítačovým programem setkáme nejčastěji. Zákon v § 66 odst. 2 AutZ navíc upřesňuje, že pojmem rozmnožování počítačového programu se rozumí i zhotovení rozmnoženiny, je-li nezbytná k zavedení a uložení počítačového programu do paměti počítače, jakož i k jeho zobrazení, provoz a přenos (například v případě instalace počítačového programu z CD nosiče na harddisk počítače). Na rozmnožování počítačového programu se vztahuje zákonná licence uvedená v § 38a odst. 1 AutZ a zvláštní zákonné licence uvedené § 66 odst. 1 AutZ.

4.4.2.2 Rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny počítačového programu

Rozšiřováním podle výslovné dikce zákona rozumí pouze zpřístupňování díla v hmotné podobě a to prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva či pouhým nabízením za tímto účelem (§ 14 odst. 1 AutZ). Co se týče počítačových programů, uvedené ustanovení se vztahuje

⁵¹ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 563

⁵² Důležitým faktem je, že kolektivní správa počítačových programů v současnosti neexistuje, resp. se považuje za neúčelnou, jak mimo jiné vyplývá i z rozhodnutí Ministerstva kultury ze dne 27. 1. 2005, č. j. 6407/2001/61/05, kde ministerstvo odmítlo udělit oprávnění kolektivní správy majetkových práv autorů počítačových programů.

⁵³ RADVANOVA, Senta a kol. *Občanské právo hmotné*. 3. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 196

pouze na software šířený na hmotném nosiči (tzv. krabicový software). V případě, že by docházelo k rozšiřování jiným způsobem než na hmotném nosiči (například prostřednictvím internetu), nejednalo by se o rozšiřování v uvedeném smyslu, ale o sdělování díla veřejnosti podle § 18 odst. 2 AutZ.⁵⁴ S výlučným majetkovým právem na rozšiřování díla úzce souvisí institut vyčerpání práva (tzv. *exhaustion of rights*). Podle dikce § 14 odst. 2 AutZ je prvním prodejem nebo jiným převodem originálu nebo rozmnoženiny díla v hmotně podobě, který byl uskutečněn autorem nebo s jeho souhlasem, právo na rozšiřování díla nebo jeho rozmnoženiny vyčerpáno.

4.4.2.3 Pronájem, půjčování a vystavování počítačového programu

Pronájmem originálu nebo rozmnoženiny díla (počítačového programu) se dle § 15 AutZ rozumí pouze zpřístupňování tohoto originálu nebo rozmnoženiny díla v hmotné podobě za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu poskytnutím originálu nebo rozmnoženiny díla na dobu určitou. S uvedeným majetkovým právem se v oblasti počítačových programů díky digitální době internetu moc neseťkáme, většinou totiž u software dochází ke sdělování díla veřejnosti dle § 18 odst. 2 AutZ a to z důvodu absence hmotné podoby jako pojmového znaku tohoto užití. V případě, že by byl počítačový program součástí přístroje nebo jiného zařízení (například mobil), které bylo pronajato jinému, a takový počítačový program by nebyl podstatným předmětem pronájmu, vztahovalo by se na uvedené jednání omezení autorského práva dle § 66 odst. 3 AutZ.⁵⁵ Uvedené závěry platí přiměřeně i pro půjčování počítačového programu dle § 16 AutZ. S vystavováním podle § 17 AutZ se u počítačových programů prakticky neseťkáme.

4.4.2.4 Sdělování počítačového programu veřejnosti

Sdělováním díla veřejnosti znamená zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově (§ 18 odst. 1 AutZ). Podstatným pojmovým znakem na rozdíl od rozšiřování je tedy tzv. nehmotná podoba zpřístupňování. Pro počítačový program je nejdůležitějším způsobem sdělování tzv. sdělování díla veřejnosti na vyžádání (angl. *on-demand services*)⁵⁶ uvedené v § 18 odst. 2 AutZ. Jedná se o zpřístupňování díla veřejnosti způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a čase podle své vlastní volby, zejména počítačovou nebo obdobnou sítí. Důležitým znakem je zde volba jednotlivce co do

⁵⁴ Srov. AUJEZDSKÝ, Josef. *Software z druhé ruky: můžete legálně koupit nebo prodat?* [online]. Lupa.cz, 17. ledna 2012 [cit. 17. února 2014] Dostupné na <<http://www.lupa.cz/clanky/software-z-druhe-ruky-muzete-legalne-koupit-nebo-prodat/>>

⁵⁵ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 633

⁵⁶ Tamtéž s. 223

času a místa přístupu k dílu⁵⁷. V praxi je typickým projevem tohoto majetkového práva například zveřejnění odkazu počítačového programu na webových stránkách, jehož prostřednictvím je možno tento software kdykoliv stáhnout. Za sdělování díla veřejnosti však nemůžeme považovat samotné stažení počítačového programu (*download*), v uvedeném případě se totiž jedná o jeho rozmnožování (§ 13 AutZ).

V praxi se lze v souvislosti s porušováním tohoto majetkového práva setkat kromě klasického nelegálního nahrání softwaru (*upload*) na internetové úložiště také s problematikou tzv. „*peer to peer*“ (český ekvivalent „*klient-klient*“) distribucí. Jedná se o systém, kdy si data mezi sebou vyměňují přímo jednotliví uživatelé, na rozdíl od systému „*klient-server*“, kde uživatel komunikuje výhradě se serverem, ze kterého data stahuje⁵⁸. Nejznámějším nástrojem uvedeného systému pro distribuci dat je tzv. *BitTorrent*.⁵⁹ Uživatel, který stahuje software prostřednictvím „*torrentu*“, se tak dopouští kromě rozmnožování (§ 13 AutZ) také sdělování počítačového programu veřejnosti (§ 18 odst. 2 AutZ).

Na rozdíl od rozšiřování díla (§ 14 AutZ) nedochází u sdělování díla veřejnosti k vyčerpání práva autora na toto majetkové právo (§ 18 odst. 4 AutZ). Toto ustanovení vychází z doslovné transpozice směrnice 2001/29/ES, která byla přijata jako reakce na Smlouvu o právu autorském, jenž se zabývala užitím díla v digitálním prostředí.⁶⁰ Závěry o „nevyčerpatelnosti“ práva autora na sdělování díla veřejnosti však platily už za předchozího autorského zákona, ačkoliv byly vyvozeny pouze na základě doktrinálního výkladu.⁶¹

Na první pohled je tedy zřejmé, že k vyčerpání práva k sdělování díla veřejnosti u počítačového programu získaného stáhnutím z internetu nedochází. Právní nejistotu ohledně uvedené problematiky ale částečně vytvořila zpráva Komise o implementaci a výsledcích směrnice 91/250/EHS⁶², ve které se v čl. VII bodě 1. uvádí, že „(volně přeloženo): šíření počítačového programu podle směrnice 91/250/EHS není limitováno pouze na šíření na hmotném nosiči.“⁶³. Předpokládala se tedy i nehmotná podoba šíření (správně sdělování díla

⁵⁷ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 223

⁵⁸ Jako „*klient-server*“ distribuce můžeme označit například servery *ulož.to*, *rapidshare.com* apod.

⁵⁹ Podrobněji ohledně *BitTorrentu* srov.

<http://cs.wikipedia.org/wiki/BitTorrent#Stahov.C3.A1n.C3.AD_torrent.C5.AF_a_sd.C3.ADlen.C3.AD_soubor.C5.AF>

⁶⁰ Viz bod 15. odůvodnění směrnice 2001/29/ES

⁶¹ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 231

⁶² Celým názvem: *Report from the Commission to the council, the European Parliament and the economic and social committee on the implementation and effects of Directive 91/250/EEC on the legal protection of computer programs* dostupné na:

<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2000:0199:FIN:EN:PDF>>

⁶³ Nutno podotknout, že zpráva Komise hovoří o šíření díla a ne o sdělování díla veřejnosti, nicméně na základě Smlouvy WIPO o právu autorském a směrnice 2001/29/ES je potřeba uvedené tvrzení „šířit“ vykládat ve smyslu „sdělování díla veřejnosti“. Uvedená nepřesnost vznikla na základě časového rozdílu mezi přijetím směrnice

veřejnosti) počítačového programu. Ostatně i samotná směrnice 91/250/EHS (resp. směrnice 2009/24/ES) v čl. 4 odst. 2 stanoví, že: „*První prodej rozmnoženiny počítačového programu ve Společenství provedený nositelem práv nebo s jeho svolením je vyčerpáním práva na šíření této rozmnoženiny v rámci Společenství...*“, čili hovoří se zde pouze o prvním prodeji počítačového programu a nikde není zmíněno, že software musí být v uvedeném případě umístěn na hmotném nosiči. Vyjasnění problematiky přinesl až rozsudek SDEU.⁶⁴

*UsedSoft GmbH proti Oracle International Corp.*⁶⁵

Skutkovým základem rozsudku byl spor mezi společností *Oracle* (žalující), která byla výlučným vlastníkem databázového softwaru a společností *UsedSoft* (žalovaná), která prodávala tzv. licence z druhé ruky. Žalující umožňoval prostřednictvím své webové stránky a na základě licenční smlouvy uzavřené s uživatelem, stahovat předmětný software z internetu. V licenční smlouvě bylo výslovně uvedeno, že platbou za služby získá uživatel pro vlastní vnitřní potřebu časově neomezené, nevýlučné, bezplatné a nepřevoditelné právo počítačový program užívat. Systém distribuce softwaru fungoval na principu *klient-server*, což znamená, že uživatel nabyt právo stáhnout si počítačový program na svůj server z internetu a následně jej užívat, nebo dokonce i převést na CD či jiný obdobný hmotný nosič. Mnoho uživatelů mělo navíc s žalující stranou uzavřenou smlouvu o údržbě, která jim umožňovala stahovat updaty a opravy chyb (*patches*). Jednání žalované strany spočívalo v odkupu uvedených licenčních smluv a jejich následné redistribuci dalším zákazníkům. Ti ze zákazníků, kteří neměli počítačový program stažený, si jej prostřednictvím uvedené licenční smlouvy mohli stáhnout přímo ze serveru žalující strany. Žalovaná společnost tedy bez svolení majitele autorských práv rozšiřovala software stažený z internetu s argumentem vyčerpání výlučného majetkového práva na rozšiřování (resp. sdělovala veřejnosti).

Soud zabývající se uvedeným sporem na národní úrovni položil SDEU otázky rozdělených do dvou skupin. Zaprvé zda a za jakých podmínek se v souladu se směrnicí 2009/24/ES vyčerpává právo na rozšiřování rozmnoženiny počítačového programu, pokud nabyvatel pořídil rozmnoženinu se svolením nositele práv stažením programu z internetu na nosič dat. Zadruhé zda je osoba, která nabyt licenci k „použitému“ počítačovému programu, za účelem pořízení rozmnoženiny programu, stejně jako osoba která se dovolává vyčerpání

250/91/ES a zmiňovaných dvou právních předpisů. V následujícím výkladu kde soud hovoří o rozšiřování počítačového programu v nehmotné podobě, je proto přesnější hovořit o sdělování počítačového programu veřejnosti.

⁶⁴ V uvedené souvislosti je potřeba zmínit i některé dřívější názory teorie na vyčerpání práv ke sdělování dílu veřejnosti, srov. například CÍSAŘOVÁ, Zuzana. Vyčerpání práva v informační společnosti ve vztahu k autorským dílům a jeho mezinárodní účinky. *EMP*, roč. XII, 2003, č. 1, s. 7-8

⁶⁵ Rozsudek SDEU ze dne 3. července 2012, *UsedSoft GmbH proti Oracle International Corp.*, C-128/11

práva na rozšiřování rozmnoženiny počítačového programu, považována za oprávněného nabyvatele.

SDEU následně rozhodl, že: „*Právo na rozšiřování rozmnoženiny počítačového programu se vyčerpá, pokud nositel autorského práva, který udělil svolení být i s bezúplatným stažením této rozmnoženiny z internetu na nosič dat, poskytl rovněž – výměnou za zaplacení ceny, která mu má zajistit odměnu odpovídající hospodářské hodnotě rozmnoženiny díla, jehož je vlastníkem – k uvedené rozmnoženině uživateli právo bez časového omezení.*“ Uvedený závěr opřel o argumenty, že čl. 4 odst. 2 směrnice 2009/24/ES, kde se stanoví, že: „*První prodej rozmnoženiny počítačového programu... provedený nositelem práv nebo s jeho svolením je vyčerpáním práva na šíření této rozmnoženiny...*“ je *lex specialis* k obecné směrnici 2001/29/ES konkrétně čl. 3 odst. 3, kde je stanoven zákaz vyčerpání práva autora na sdělování díla veřejnosti (shodně s § 18 odst. 4 AutZ). Dále SDEU vyložil pojem „první prodej“ za použití extensivního výkladu a konstatoval, že se jím rozumí i úplatné poskytnutí uživateli práva k rozmnoženině počítačového programu (stažené z internetu).⁶⁶ V odpovědi na druhou skupinu otázek uvedl, že: „*Článek 4 odst. 2 a čl. 5 odst. 1 směrnice 2009/24 musí být vykládány v tom smyslu, že v případě dalšího prodeje uživatelské licence, který znamená současně další prodej rozmnoženiny počítačového programu stažené z internetové stránky nositele autorského práva, se druhý nabyvatel uvedené licence, jež byla původně udělena prvnímu nabyvateli uvedeným nositelem práva bez časového omezení a výměnou za zaplacení ceny, která měla posledně uvedenému zajistit odměnu odpovídající hospodářské hodnotě uvedené rozmnoženiny jeho díla, jakož i každý její následný nabyvatel mohou dovolávat vyčerpání práva na rozšiřování stanoveného v čl. 4 odst. 2 této směrnice, a lze tudíž mít za to, že jsou oprávněnými nabyvateli rozmnoženiny počítačového programu ve smyslu čl. 5 odst. 1 uvedené směrnice a že mají právo na pořízení rozmnoženiny stanovené v posledně uvedeném ustanovení.*“ SDEU nad rámec odpovědi na předběžné otázky konstatoval, že v případě dalšího prodeje uživatelské licence musí původní nabyvatel svou rozmnoženinu uloženou v počítači odstranit, aby tak nedošlo k porušení výlučného majetkového práva na rozmnožování díla (čili aby v konečném důsledku nemohli rozmnoženinu počítačového programu užívat dva a více uživatelů zároveň).

V závěru je potřeba zdůraznit, že současné znění autorského zákona výslovně právo na vyčerpání práva autora na sdělování počítačového programu veřejnosti nezmiňuje, musí se

⁶⁶ SDEU také poznamenal, že v případě kdyby se úplatné poskytnutí uživateli práva k rozmnoženině počítačového programu staženého z internetu nevykládalo jako prodej této rozmnoženiny, byl by účinek vyčerpání práva rozšiřování (sdělování veřejnosti) snadno zneužitelný, neboť by stačilo, kdyby dodavatelé danou smlouvu kvalifikovali jako „licenční“, a nikoli jako „kupní“.

proto použit složitého výkladu směrnic na základě uvedeného rozsudku, což jistě z hlediska právní jistoty adresátům právních norem neprospívá. Vhodným řešením by například bylo přidání 9. odstavce k § 66 AutZ, který bude reflektovat uvedený rozsudek SDEU a výslovně stanoví, že prvním prodejem rozmnoženiny počítačového programu (v hmotné i nehmotné podobě) autorem nebo s jeho souhlasem dojde k vyčerpání práva autora na sdělování této rozmnoženiny počítačového programu veřejnosti.

4.4.3 Trvání a zánik majetkových práv k počítačovému programu

Majetková práva k počítačovému programu trvají po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti (viz § 27 odst. 1 AutZ). Původní ochrana díla trvající 50 let po smrti autora obsažená v RÚB, byla v českém autorském zákoně zvýšena vlivem komunitární úpravy, jejímž účelem bylo sjednocení délky ochran v rámci celého evropského společenství⁶⁷. Co se týče počítačových programů, uvedená délka ochrany je dle našeho názoru příliš dlouhá. Informační technologie jsou jedním z nejdynamičtějších odvětví, jenž podléhají rychlému vývoji a inovacím a lze konstatovat, že software starší v řádu několika let lze považovat za zastaralý.⁶⁸ Jak bylo již v textu několikrát uvedeno, počítačový program je zvláštním autorským dílem, charakteristickým spíše svou technickou stránkou, proto považujeme za vhodnější, stanovit délku autorskopravní ochrany software srovnatelněji s délkou ochrany poskytovanou vynálezům.⁶⁹ Zvláštní právní úprava délky ochrany pak platí pro díla spoluautorů a díla kolektivní (§ 27 odst. 2 a 3 AutZ).

Po uplynutí doby ochrany majetkových práv autora počítačového programu nastává *ex lege* režim tzv. volného díla, což znamená, že každý může software bez dalšího užít. Tato volná díla musí být ovšem nadále užívána v souladu s *post-mortální* ochranou, která vznikla okamžikem smrti autora (srov. § 28 odst. 1 AutZ).

4.5 Výjimky a omezení autorských práv k počítačovému programu

Oproti klasickému autorskému dílu platí pro počítačový program poměrně odlišný právní režim týkající se volného užití, zákonných licencí a jiných omezení autorského práva. Počítačový program je z důvodu ochrany před narušením jeho běžného užívání na trhu, jenž by neúměrně zasahovalo do práv a zájmy autorů, vyjmut z režimu volného užití pro osobní potřebu

⁶⁷ Viz bod 3. odůvodnění Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

⁶⁸ Srov. například časové rozmezí jednotlivých operačních systémů MS Windows, které činí nanejvýš 3 roky.

⁶⁹ Názor na zkrácení délky doby ochrany u počítačových programů a databází srov. například i DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. *Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví: v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO*. Praha: Linde, 2004, s. 64 nebo KRÍŽ, J. *Ochrana autorských práv v informační společnosti*. Praha: Linde, 1999, s. 119

fyzické osoby.⁷⁰ Nikdo si proto například nesmí stáhnout pro své vlastní využití software z internetu (na rozdíl od hudby, filmů a podobných autorských děl) aniž by k tomu byl oprávněn na základě licenční smlouvy nebo zákona. Pro počítačový program také neplatí většina běžných bezúplatných zákonných licencí stanovených pro většinu autorských děl s výjimkou úřední zákonné licence uvedené v § 34 písm. a) AutZ a licence pro dočasné rozmnoženiny stanovené v § 38a odst. 1 písm. a) AutZ. Nicméně aby se předešlo zbytečné tvrdosti, která by ve specifických případech zatěžovala oprávněné zájmy uživatelů softwaru, stanoví zákon v § 66 AutZ „obměkčení“ v podobě bezúplatných zákonných licencí a jiných omezení autorských práv k počítačovému programu.

Ústředním pojmem společným všem zákonným licencím uvedeným v § 66 odst. 1 písmenech a) až e) AutZ je tzv. „oprávněný uživatel rozmnoženiny počítačového programu“. Přesnější definice tohoto pojmu je uvedena v § 66 odst. 6 AutZ, kde se stanoví, že: *„oprávněným uživatelem rozmnoženiny počítačového programu je oprávněný nabyvatel rozmnoženiny počítačového programu, který má vlastnické či jiné právo k rozmnoženině počítačového programu, a to za účelem jejího využití, nikoliv za účelem jejího dalšího převodu, dále oprávněná nabyvatel licence nebo jiná osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu...“*. Jak uvádí I. Telec, jedná se o nešťastný pokus o zákonné vymezení nejasného pojmu „oprávněný uživatel“, vyplývající ze směrnice 91/250/EHS (resp. s. 2009/24/ES) neboť uvedená směrnice na žádném místě nevyklučuje, aby oprávněným uživatelem byl i takový uživatel, který jedná pouze za účelem dalšího převodu rozmnoženiny počítačového programu. Taková definice proto zužuje obsah pojmu nad rámec transpozice komunitární úpravy.⁷¹ Určité pochybnosti lze namítat i v případě, kdy oprávněným uživatelem je nájemce počítačového programu, neboť v souladu s „tříkrokovým testem“, by se mělo vycházet z restriktivního výkladu všech výjimek a omezení autorského práva, čili i z restriktivního pojetí „oprávněného uživatele“ stanoveného v uvedené směrnici a lze si jen s výhradami představit, proč by zrovna nájemce měl mít právo zhotovit si například záložní rozmnoženinu softwaru apod.⁷²

Co se týče samotných zákonných licencí uvedených v § 66 odst. 1 AutZ je možno je rozdělit do čtyř kategorií a to:

⁷⁰ Viz Důvodová zpráva k § 30 návrhu zákona č. 216/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

⁷¹ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 635

⁷² Tamtéž s. 635

4.5.1 Právo na běžnou využitelnost počítačového programu

Oprávněný nabyvatel má právo na rozmnožení, překlad, zpracování, úpravu či jinou změnu počítačového programu, je-li to nezbytné k využití oprávněně nabyté rozmnoženiny počítačového programu za účelem (§ 66 odst. 1 písm. a), b) AutZ):

- *dle písm. a)* zavedení a provozu počítačového programu či opravě jeho chyb (tzv. běžný provoz)
- *dle písm. b)* souladu s jeho určením, není-li dohodnuto jinak

Uvedená dichotomie vznikla v důsledku vnitřního rozporu ve směrnici 91/250/EHS, která v čl. 5 odst. 1 nečiní rozdíl mezi zavedením, provozem či opravou chyb (písm. a) a úkony v souladu s běžným provozem (písm. b) a oboje uvádí jako dispozitivní ustanovení. Nicméně v odst. 18 odůvodnění směrnice uvádí: „...úkony spočívající v nahrávání a provozování nezbytném k využití oprávněně nabyté rozmnoženiny programu a ani opravování chyb v rozmnoženině nesmí být smluvně zakázány...“⁷³. De lege ferenda je proto vhodné uvedený rozpor ve směrnici napravit a vyjasnit tak nepřehlednou situaci ohledně podřazení výkonu majetkového práva buď pod zákonnou licenci písm. a), nebo písm. b), neboť zákonná licence podle písm. b) může být (na rozdíl od ostatních zákonných licencí uvedených v § 66 AutZ) smluvně zúžena.

4.5.2 Právo na zhotovení záložní rozmnoženiny⁷⁴

Nejdůležitějším předpokladem použití této zákonné licence je správný výklad pojmu „nezbytnost pro užívání počítačového programu“. I zde je nutno postupovat v souladu s „tříkrokovým testem“ a vyložit tento pojem spíše restriktivně. Nezbytné bude proto ve většině případů například zhotovení záložní rozmnoženiny za účelem zajištění ochrany před zničením či ztrátě takové rozmnoženiny počítačového programu. Za nezbytné naopak nemůžeme považovat zhotovení rozmnoženiny až po samotné ztrátě nebo zničení této rozmnoženiny (například z cizí rozmnoženiny počítačového programu).⁷⁵

4.5.3 Právo na zpětnou analýzu formou black-box testing⁷⁶

V uvedeném případě má oprávněný uživatel právo „zkoumat, zkoušet a studovat buďto sám nebo jím pověřenou osobou funkčnost počítačového programu za účelem zjištění myšlenek a principů, na nichž je založen kterýkoliv prvek počítačového programu a to při takovém zavedení, uložení počítačového programu do paměti počítače nebo jeho zobrazení, provozu či

⁷³ TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 629

⁷⁴ § 66 odst. 1 písm. c) AutZ

⁷⁵ Tamtéž s. 630

⁷⁶ § 66 odst. 1 písm. d) AutZ

přenosu, k němuž je oprávněn“. Jedná se o studium funkčnosti bez znalosti (a zásahu do) zdrojového či strojového kódu počítačového programu, čili formou „*black-box testu*“⁷⁷. Uživatel tedy pouze studuje fungování v rámci běžného užívání softwaru. Nepřímo tuto zákonnou licenci potvrdil ve svém rozhodnutí i SDEU když uvedl, že nabyvatel licence má právo zkoumat, studovat nebo zkoušet fungování počítačového programu za účelem zjištění myšlenek a principů, na nichž je vystavěn kterýkoliv jeho prvek.⁷⁸

4.5.4 Právo na zpětnou analýzu formou white-box testing⁷⁹

Oprávněný uživatel má právo na „*rozmnožování kódu nebo překlad jeho formy při rozmnožování počítačového programu nebo při jeho překladu či jiném zpracování, úpravě či jiné změně, je-li k ní oprávněn, a to samostatně nebo prostřednictvím jím pověřené osoby, jsou-li takové rozmnožování nebo překlad nezbytné k získání informací potřebných k dosažení vzájemného funkčního propojení nezávisle vytvořeného počítačového programu s jinými počítačovými programy, jestliže informace potřebné k dosažení vzájemného funkčního propojení nejsou pro takové osoby dříve jinak snadno a rychle dostupné a tato činnost se omezuje na ty části počítačového programu, které jsou potřebné k dosažení vzájemného funkčního propojení.*“ V uvedeném případě se jedná o „*dekompilaci*“ počítačového programu (v angl. srov. term. „*white-box testing*“) ⁸⁰, jejímž účelem je změna podoby z nesrozumitelného strojového kódu počítačového programu do čitelnější podoby kódu zdrojového. Oproti zpětné analýze formou *black-box testu* se jedná o mnohem citelnější zásah do autorských práv, neboť zde dochází k rozmnožování části kódu a to za účelem interoperability (vzájemné funkčnosti) nově vznikajícího počítačového programu s počítačovým programem původním, do jehož autorských práv je takto zasahováno. Uvedená činnost se však vztahuje pouze na tzv. „*interface*“ (rozhraní) počítačového programu⁸¹, čili nevztahuje se na software celkově, neboť právě interface je pro vzájemnou funkčnost obou programů nejdůležitější. *White-box* test možno použít pouze subsidiárně a to v případě, že uvedené informace nejsou pro uživatele jinak snadno dostupné. Co se týče samotných informací získaných prostřednictvím *white-box* testu počítačového programu, ty nemohou být využity pro jiný účel než je právě dosažení vzájemné funkčnosti softwaru, čili nesmějí být využity například za účelem konkurence apod. (srov. § 66 odst. 4 AutZ).

⁷⁷ Srov. CHAPMAN, Stephen. *JavaScript Testing, Black Box or White Box Testing*. [online] about.com [cit. 1. února 2014] Dostupné na <<http://javascript.about.com/od/testing/a/blackbox-whitebox.htm>>

⁷⁸ Bod 50. Rozsudku SDEU ze dne 2. května 2012, SAS Institute Inc., proti World Programming Ltd., C 406/10

⁷⁹ § 66 odst. 1 písm. e) AutZ

⁸⁰ Srov. CHAPMAN, Stephen. *JavaScript Testing, Black Box or White Box Testing*. [online] about.com [cit. 1. února 2014] Dostupné na <<http://javascript.about.com/od/testing/a/blackbox-whitebox.htm>>

⁸¹ Srov. bod. 10 odůvodnění směrnice 2009/24/ES

Jak v případě *black-box* testu, tak v případě *white-box* testu je na základě § 66 odst. 8 AutZ oprávněný uživatel oprávněn požadovat od autora původního počítačového programu, aby mu umožnil oba testy provést v případě, že je tento software chráněn technickými prostředky proti jakémukoliv neoprávněnému zásahu. Takovým nejčastějším prostředkem je tzv. DRM ochrana⁸². K uvedenému ustanovení lze však učinit několik výhrad. Tak například v případě, že se oprávněný uživatel rozhodne vytvořit záložní rozmnoženinu počítačového programu podle písm. c), nevzniká mu podle stávající zákonné úpravy nárok na odstranění ochranného DRM prostředku autorem, neboť uvedené právo se vztahuje pouze na *white-box* a *black-box* test, čili vzniká zde prostor pro autora, aby zavedením DRM ochrany obešel právo oprávněného uživatele na vytvoření si záložní rozmnoženiny softwaru. V podobném duchu se můžeme ptát, proč byl *black-box* test zařazen do uvedeného ustanovení, když v jeho případě vůbec nedochází k zásahu nebo rozmnožování kódu počítačového programu a není proto potřeba ani obcházet žádné technické prostředky, které by takové činnosti zabraňovaly.⁸³ Uvedené nedostatky pramení již ze směrnice 2001/29/ES, která ve svém bodě 50 odůvodnění stanoví, že užití technických prostředků ochrany nezabraňuje v uplatnění práv oprávněného uživatele stanovených v čl. 5 odst. 3 a čl. 6 směrnice 91/250/ES (resp. 2009/24/ES), kde jsou právě stanovena práva pouze výhradně na *black-box* a *white-box* test. Pro nápravu uvedených nedostatků proto autor považuje za vhodné upřesnit cíle komunitární úpravy tak, aby odpovídali současné realitě.

Všechny uvedené bezúplatné zákonné licence musí být samozřejmě vykládány v souladu s třístupňovým testem stanoveným v § 29 odst. 1 AutZ.

4.6 Ochrana grafického uživatelského rozhraní

SDEU se v nedávné době zabýval otázkou výkladu pojmu počítačový program, resp. zda lze „grafické uživatelské rozhraní“ (anglicky „*graphical user interface*“, dále jen „GUI“) považovat za vyjádření počítačového programu. Stejně jako počítačový program i GUI není v žádném právním předpise definováno. Podle technického slovníku se tímto termínem rozumí „*způsob a popis komunikace uživatele s počítačem spočívající v tom, že maximum ovládacích prvků, parametrů, datových souborů, aplikací a rovněž samotných pracovních ploch programů*

⁸² DRM neboli Digital Rights Management (česky „Správa digitálních práv“) je mechanismus, který kontroluje či omezuje používání obsahu děl digitálních médií (mimo jiné i počítačového programu), podrobněji srov. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Digital_rights_management>

⁸³ Obdobné názory srov. ZBRÁNEK Lukáš. Právní aspekty zpětné analýzy počítačových programů. *Revue pro právo a technologie*, roč. 3, 2012, č. 6, s. 61, I. Telec navíc poukazuje na skutečnost, že v případě § 66 odst. 1 písm. d) se fakticky o žádný zásah do autorského práva nejedná, neboť zde není narušeno žádné osobnostní či majetkové právo dle AutZ. srov. TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 632

je reprezentováno na obrazovce počítače jako homogenní objekty. S těmito objekty se za pomoci vstupního zařízení (myš, tablet) pracuje způsobem, který připomíná práci s předměty reálného světa – uchopování, přesunování, stisk tlačítek atd.“⁸⁴ Jde tedy o jakési logické propojení umožňující interakci mezi počítačovým programem a uživatelem s výsledným grafickým zobrazením na obrazovce (jedná se tedy například o různé kurzory umožňující uživateli vybrat konkrétní možnosti z nabídky uvedené počítačovým programem, tabulky, postranní lišty programu, příkazové tlačítka, nabídkové lišty atd.).

Na základě dřívější právní doktríny (srov. termín „*look and feel*“) se dlouho mělo za to, že právě GUI je chráněno stejným způsobem jako zdrojový a strojový kód, respektive že bude stačit, pokud bude původní ve smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvoem (jedná se o jednu z variant vyjádření počítačového programu)⁸⁵. GUI proto nemuselo splňovat stejné požadavky, jako klasické dílo dle § 2 odst. 1 AutZ, ale stačila menší, snížená přidaná tvůrčí hodnota, která je stanovena pro počítačový program dle § 2 odst. 2 AutZ.

Rozsudkem Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“) ve věci Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany (dále jen „BSA“) vs. Ministerstvo kultury ČR⁸⁶ se pojetí ochrany GUI změnilo. Ze stanoviska generálního advokáta Y. Bota k věci BSA vyplývá, že dne 9. 1. 2001 podala BSA žádost na Ministerstvo kultury ČR, kde požadovala na základě § 98 AutZ povolení ke kolektivní správě majetkových autorských práv k počítačovým programům. Ministerstvo kultury ČR tuto žádost zamítlo. BSA následně proti tomuto rozhodnutí podalo rozklad, který byl rovněž rozhodnutím ze dne 31. října 2001 zamítnut. Po několika následovných rozhodnutích se věc dostala až k Nejvyššímu správním soudu, který vzhledem k tomu, že měl pochybnosti o výkladu a postavení GUI, položil SDEU předběžnou otázku, zda je možné podřadit GUI pod ochranu počítačového programu, resp. zda je možné čl. 1 odst. 2 směrnice 2009/24/ES vykládat tak, že vyjádřením počítačového programu se rozumí i GUI či jeho část.⁸⁷

Při rozhodování vzal SDEU v úvahu tvrzení generálního advokáta Y. Bota, který v bodě č. 65 svého stanoviska uvádí, že rozmnožením GUI většinou nedochází k rozmnožení samotného počítačového programu, nedochází k rozmnožování jeho zdrojového či strojového kódu. Počítačové programy se stejným, či podobným GUI mohou mít tudíž zcela odlišné

⁸⁴ HLAVENKA, Jiří a kol. *Výkladový slovník výpočetní techniky a komunikací*. 3. vyd. Praha: Computer Press, 1997, s. 174

⁸⁵ TELEČEK, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 623

⁸⁶ Rozsudek SDEU ze dne 22. prosince. 2010, *Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany vs. Ministerstvo kultury*, C-393/09

⁸⁷ Stanovisko generálního advokáta Yvese Bota přednesené dne 14. října 2010, C-393/09

zdrojové a strojové kódy. SDEU ve shodě se stanoviskem následně rozhodl, že: „*Grafické uživatelské rozhraní není formou vyjádření počítačového programu ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů, a nemůže se na něj vztahovat autorskoprávní ochrana počítačových programů podle této směrnice. Na takové rozhraní se však může vztahovat jakožto na dílo autorskoprávní ochrana podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, pokud je toto rozhraní vlastním duševním výtvorem autora.*“

Z uvedeného rozhodnutí vyplývá, že sice GUI není považováno za součást vyjádření počítačového programu jako takového, ale může za určitých okolností uvedených v § 2 odst. 1 AutZ splnit kritéria samostatného autorského díla. GUI proto může být chráněno například jako dílo výtvarné apod. Taková situace však bude spíše výjimečná.

Jistou útechou pro autory softwaru by mohl být § 45 AutZ, který zavádí tzv. zvláštní titulovou ochranu. Jedná se o ochranu, jejímž předmětem není dílo samotné (v našem případě počítačový program), ale název a vnější úprava díla. Jde proto spíše o připodobnění k ochraně před nekalou soutěží než o ryzí autorskoprávní ochranu.⁸⁸ Někteří autoři, uvádí, že právě smyslem tohoto ustanovení by mohla být mimo jiné právě ochrana „*look and feel*“ počítačového programu.⁸⁹ Tento závěr však platí, pouze při splnění všech zákonných kritérií pro subsumování skutku pod skutkovou podstatu tohoto zvláštního autorskoprávního deliktu. Muselo by se jednat o software stejného druhu a musel by být splněn i pojmový znak vyvolání nebezpečí záměny s uvedeným počítačovým programem. Lze však spekulovat, zda je možné, v souladu s účelem uvedeného ustanovení AutZ, pod vnější úpravu díla podřadit i GUI, jako vnější úpravu počítačového programu.

4.7 Ochrana autorského práva k počítačovému programu

V případě ohrožení nebo zásahu do autorských práv k počítačovému programu náleží autorovi (nebo jinému subjektu) právo domáhat se nápravy prostřednictvím několika druhů žalobních nároků, jejichž demonstrativní výčet je stanoven v § 40 AutZ. Vzhledem k tomu, že jejich podrobným výkladem si již odborná literatura několikrát zabývala, není účelem této práce se jimi opětovně zabývat. V této souvislosti je však potřeba poukázat na aktuální případ SDEU pod sp. zn. C-314/12⁹⁰, zabývající se povinností poskytovatele internetového připojení (dále

⁸⁸ TELEČEK, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007, s. 472

⁸⁹ SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 335

⁹⁰ Srov. Stanovisko generálního advokáta P. C. Villalóna přednesené dne 23. listopadu 2013, C-314/12

jen „ISP“) zakázat služby (v tomto případě webové stránky), které se dopouštějí porušování autorských práv (§ 40 odst. 1 písm. f) AutZ). V uvedeném případě jde o otázku, zdali je vůbec možné vydat soudní zákaz proti ISP, který neposkytuje své služby přímo rušiteli autorských práv (provozovateli internetové stránky), ale pouze uživatelům, kteří mohou tuto stránku navštěvovat. Případ je však zatím ve fázi před rozhodnutím soudu a lze tedy v nejbližší době očekávat finální rozhodnutí SDEU.

Co se týče subjektů, kteří jsou aktivně legitimováni k ochraně svých práv, jsou jimi v případě softwaru jednak programátor, který počítačový program vytvořil, tvůrce softwarové analýzy pokud je schopna samostatné ochrany nebo jiné osoby, které se přímo na vytvoření počítačového programu podílely (stejně tak jako jejich dědicové nebo jiné nástupnické osoby). Nesmíme však zapomenout na § 41 AutZ, který pro určité žalobní nároky stanoví mimo jiné výlučnou aktivní legitimaci u osob, kterým byl výkon majetkových práv ze zákona svěřen. Aktivně legitimováni mohou proto být například i IT firma, který se na vytvoření díla podílela jako zaměstnavatel nebo jako osoba, z jejíhož podnětu a pod jejím vedením bylo kolektivní dílo vytvořeno stejně tak jako objednatel v případě vytvoření díla na zakázku programátorem živnostníkem.

4.8 Závěr kapitoly

Ačkoliv se právní ochrana softwaru prostřednictvím autorského práva jeví jako komplexní a dostatečná v současnosti se začínají stále intenzivněji vyskytovat názory, které vyzdvihují některé nedostatky, jenž tato ochrana přináší (například vyčerpání práv na sdělování díla veřejnosti u počítačových programů, nepřevoditelnost autorských práv a nemožnost jejich exekuce, problematika autorství v případě zaměstnaneckých a kolektivních děl apod.)⁹¹. Evropská komise částečně na některé uvedené problémy začala reagovat, když vyhlásila dne 5. prosince 2013 veřejnou konzultaci související s přezkumem právní úpravy autorského práva v rámci Evropské unie.⁹² Tato iniciativa se zabývá převážně reakcí autorského práva na digitální prostředí, v jehož rámci reaguje částečně i na otázky týkající se přímo softwaru. Autor se nicméně domnívá, že problém právní ochrany počítačových programů by se měl (a to na mezinárodním poli) řešit komplexněji, neboť jak už bylo v textu několikrát uvedeno, autorskoprávní ochrana počítačového programu není díky jeho technické povaze zcela ideální.

⁹¹ Podrobněji ohledně nejčastějších nedostatků autorskoprávní ochrany software srov. AUJEZDSKÝ, Josef. *Úvahy nad právní ochranou počítačových programů de lege ferenda*. [online] Elaw.cz, 12. prosince 2010 [cit. 27. února 2014] Dostupné na <<http://www.elaw.cz/clanek/uvahy-nad-pravni-ochranou-poitaovych-program-de-lege-ferenda>>

⁹² V češtině dostupné na webových stránkách Ministerstva kultury: <http://www.mkcr.cz/assets/autorske-pravo/evropska-unie-a-autorske-pravo/Consultation-document_cesky.pdf>

V minulosti se vyskytovaly názory podporující právní ochranu softwaru *sui generis*, která fungovala na principu ochrany na pomezí patentového práva (nucené licence, kratší doba ochrany) s autorskoprávními prvky (zpětná analýza apod.)⁹³ Uvedené úvahy bohužel v současnosti naráží na překážku ve formě mezinárodních smluv (WCT, TRIPS), které by se v případě změny koncepce právní ochrany software musely podstatně revidovat. Přesto se však autor domnívá, že speciální právní úprava regulující ochranu softwaru převáží svými pozitivy nad vynaloženým úsilím, které je pro změnu uvedených mezinárodních dokumentů potřeba. Otázkou však zůstává sama složitost formulace případné *sui generis* ochrany.

⁹³ Srov. například MENELL, P. S. Tailoring Legal Protection for Software. *Stanford Law Review*, 1987, č. 39, s. 1353 – 1372 nebo POPE, M. A., POPE, P. B. Protection of Proprietary Interests in Computer Software. *Alabama Law Review*, 1979, č. 3, s. 555

5 Ochrana počítačového programu prostřednictvím patentu

5.1 Základy patentovatelnosti počítačového programu

I přes uvedenou dominanci autorského práva existuje možnost počítačový program nepřímo chránit i patentem. Patentové právo je u nás zakotveno zákonem č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích („VynZ“), který byl již před samotným přístupem České republiky k *Úmluvě o udělování evropských patentů (EPC)* v souladu s touto úmluvou harmonizován.⁹⁴ Podle § 3 odst. 1 VynZ může být patent udělen na „vynálezy, které jsou nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné“. Již samotná podmínka průmyslové využitelnosti podstatně zužuje množinu patentovatelných počítačových programů. Patentová ochrana software následně naráží na § 3 odst. 2 písm. c) VynZ, který vylučuje z patentovatelnosti „plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, hraní her nebo vykonávání obchodní činnosti, jakož i programy počítačů“. Tato zdánlivě nepřekonatelná překážka zakazující přímou patentovatelnost počítačového programu se však musí vykládat v souladu § 3 odst. 3 VynZ, který dále stanoví že „patentovatelnost předmětů uvedených v odstavci 2 je vyloučena za předpokladu, že se přihláška vynálezů nebo patent týkají pouze těchto předmětů nebo činností“. Uvedené ustanovení tudíž „změkčuje“ přísnost absolutní překážky patentovat počítačový program a umožňuje udělit patent na tzv. „vynález realizovaný počítačem“ (v podrobnostech níže). Definice a pojmové znaky takového vynálezu nejsou legislativně upraveny a vznikla proto řada sporných otázek, které musela teorie a praxe vyřešit.

5.2 Klady a záporny patentovatelnosti počítačového programu

Dříve než přistoupíme k samotnému rozboru pojmu „vynález realizovaný počítačem“, pokusíme se vymezit klady a záporny ochrany softwaru prostřednictvím patentu. M. Havlík⁹⁵ řadí mezi hlavní argumenty pro zavedení patentové ochrany softwaru:

Zaprvé: Nediskriminaci vůči konkrétním oblastem techniky, kdy mezi základní podmínky udělení patentu na vynález patří novost, průmyslová využitelnost, vynálezecká činnost a je proto ospravedlnitelným argumentem, že počítačové programy by měly být patentovatelné za stejných podmínek jako ostatní vynálezy. Ostatně i v samotné TRIPS v čl. 27 odst. 1 je stanoveno, „že patenty mohou být uděleny na jakékoli vynálezy bez ohledu na to, zda jde o výrobky nebo o postupy, ve všech oblastech techniky, za předpokladu, že jsou nové, zahrnují vynálezeckou činnost a jsou průmyslově využitelné“.

⁹⁴ Zákonem č. 116/2000 Sb., kterým se mění některé zákony na ochranu průmyslového vlastnictví.

⁹⁵ HAVLÍK, Michal. Patentovatelnost počítačových programů – část první [online]. itpravo.cz, 4. února 2003 [cit. 21. října 2012]. Dostupné na <<http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=117187>>.

Zadruhé: Hodnota počítačového programu také nespočívá v textu samotném (literárním díle), ale v myšlenkách a funkcích, které nám počítačový program nabízí a které působí vůči uživateli navenek. Pro počítačový program by byla vhodnější patentová ochrana, chránící způsob a řešení než ochrana prostřednictvím autorského práva, která chrání pouze jeho konkrétní výraz (podobu) proti kopírování.

Poslední argument pro zavedení patentovatelnosti počítačového programu je označován výrazem „*programy jako stroje*“. Jedná se o možnost patentovat jakýkoliv počítačový program, napsaný ve zdrojovém kódu a určený pro všeobecné osobní PC takovým způsobem, kdy zdrojový/strojový kód převedeme do paměti ROM jednoduchého a jednoúčelového přístroje a tento přístroj jako celek (včetně software) necháme patentovat. V uvedeném důsledku však výjimka z patentovatelnosti počítačového programu ztrácela smysl. Naopak pokud by byla tato možnost zakázána a vynález by byl patentovatelný pouze tradičními technickými prostředky, docházelo by ke znevýhodňování zdánlivých vynálezců pouze z důvodu, že jejich domnělý vynález obsahuje netechnický počítačový program.

Mezi argumenty proti zavedení patentovatelnosti počítačového programu uvádí M. Havlík⁹⁶:

Počítačový program je složen z mnoha jednoduchých myšlenek (algoritmů) a případné udělení patentu na soubor těchto myšlenek by znamenalo částečnou či úplnou nemožnost vytvořit nový software, který by nepotřeboval získat několik licencí na totožné myšlenky, které jsou již obsahem jiných patentovaných počítačových programů. Taková situace by pravděpodobně odradila většinu menších a středních podniků z investic do vývoje nového softwaru.⁹⁷

Určitým odrazem předchozího argumentu je skutečnost, že povolení patentů na soubor jednoduchých algoritmů by znamenalo i obrovskou administrativní zátěž v rámci předběžného či úplného průzkumu patentových úřadů. Jedná se zejména o průzkum předchozího stavu techniky a kvalitu rešerší, kde by pravděpodobně došlo k razantnímu zpomalení, které je jistě pro všechny subjekty uplatňující přihlášku nežádoucí.⁹⁸

Na tomto místě lze zmínit také existenci některých softwarových skupin, které aktivně brojí proti zavedení možnosti patentovat počítačový program, kdy za všechny si můžeme uvést

⁹⁶ HAVLÍK, Michal. *Patentovatelnost počítačových programů – část první* [online]. itpravo.cz, 4. února 2003 [cit. 21. října 2012]. Dostupné na <<http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=117187>>.

⁹⁷ Srovnej také: WREN D., Jonathan. *Theory and reality for software patents: good in concept, not so good in practice* [online]. Oxford journals: Bioinformatics, 2006 [cit. 26. října 2013]. Dostupné na <<http://bioinformatics.oxfordjournals.org/content/22/13/1543.full.pdf+html>>

⁹⁸ V ČR provádí průzkum národní i evropské patentové přihlášky Úřad průmyslového vlastnictví a to na základě § 30 až 35 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích.

například společnost *Free software foundation*. S menším odstupem a přimhouřením obou očí by se daly nepokoje mezi zastánci svobodného softwaru (většinou neziskové organizace) a zastánci proprietárního softwaru (ziskové korporace) srovnat s bojem dobra a zla. Z toho vyplývající nálada společnosti hraje do karet spíše zastáncům svobodného softwaru, o čemž také svědčí časté protesty a nepokoje proti jakémukoliv omezování svobody na internetu a softwaru vůbec, kdy pro příklad lze uvést zakládání politických „pirátských stran“ hájící zájmy svobodného přístupu k informacím a omezování jakékoliv regulace softwaru nebo také protesty proti mezinárodním dohodám ohledně kontrol zboží na hranicích apod.

5.3 Situace v Evropě a patent na vynález realizovaný počítačem

Česká republika se v roce 2002 stala členem EPC. EPC není součástí tzv. evropského *acquis communautaire*, nicméně uvedenou úmluvou došlo k faktické harmonizaci patentového práva, neboť všechny členské státy EU vyjma Chorvatska jsou jejími signatáři.⁹⁹ Smyslem EPC je zjednodušení procesu získání patentů na územích členských států, kdy se koná pouze jedno patentové řízení, které se následně rozdělí do jednotlivých členských států. Evropský patent proto můžeme považovat za zastřešující svazek národních patentů.

EPC stanoví v čl. 4 odst. 2 a 3 hlavy I. jako svůj výkonný subjekt, který bude udělovat Evropské patenty, Evropský patentový úřad (EPO). Evropskou patentovou přihlášku můžeme podat v jakémkoliv členském státě EPC. Po úspěšném skončení patentového řízení EPO vydá evropský patent s účinky pro všechna území stanovené v přihlášce. Nutno dodat, že právní úprava, ochrana a vymáhání práv z evropského patentu se řídí národními předpisy (srov. čl. 64 odst. 3 EPC).

V čl. 52 EPC jsou stanoveny (logicky) shodné podmínky patentovatelnosti vynálezu, jež jsou upraveny i v české legislativě. EPO se proto již několikrát zabýval spornou otázkou patentů na počítačový program. Mezi nejvýznamnější rozhodnutí lze zařadit následující:

1) VICOM¹⁰⁰

Stížnostní senát EPO rozhodoval, zda je možné patentovat způsob manipulace s obrazy, kdy docházelo k úpravě naskenovaného snímku pomocí algoritmu počítačového programu (tj. pomocí matematické metody). Stížnostní senát EPO zde poprvé dovodil, že nárok směřující k novému technickému řešení za pomoci počítačového programu nelze považovat za nárok podle čl. 52 odst. 3 EPC, tj. za nárok jako takový, směřující jen na počítačový program. Musí však být splněn technický efekt, který byl dovozen z využitelnosti softwaru v designovém

⁹⁹ MAISNER, M., a kol. *Základy softwarového práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 20

¹⁰⁰ Rozhodnutí stížnostního senátu EPO ze dne 15. 7. 1986, sp. zn. T 0208/84 (Computer-related invention)

průmyslu. Uvedené rozhodnutí vůbec poprvé zavedlo základní principy pro patentovatelnost **vynálezu realizovaného počítačem**, čili takového vynálezu, kdy software není hlavním předmětem udělovaného patentu.¹⁰¹

KOCH a STERZEL/X-ray apparatus¹⁰²

Problém se týkal patentovatelnosti rentgenového přístroje za pomoci softwaru, který zjišťoval optimální poměr mezi expozicí rentgenových lamp a ochranou přístroje před přetížením. Stížnostní senát zde rozhodl, že je možné patentovat software, který splňuje **nový technický efekt**, který se prostřednictvím přístroje projevuje „**navenek**“. Není vůbec důležité, zda samostatný přístroj splňuje podmínku současného stavu techniky, pokud vynález jako celek, tj. včetně softwaru, tuto podmínku splňuje. Stížnostní senát dále poukázal, že netechnické části (v tomto případě pravděpodobně software) technického vynálezu nemají být na jeho újmu patentovatelnosti. Uvedený vynález je proto možné patentovat.

SOHEI¹⁰³

V tomto rozhodnutí stížnostní senát rozhodl, že patentovatelný bude i vynález, který obsahuje software, pokud splní podmínku alespoň „**technické úvahy**“. Uvedený termín je na rozdíl od „technického efektu“ uvedeného v předchozím rozhodnutí vágnější a můžeme pod něj zařadit i vynálezy implementované počítačem, které bychom na základě předchozího rozhodnutí patentovat nemohli. Celkově můžeme postřehnout snahu EPO o čím dál více extenzivnější výklad patentovatelnosti vynálezu obsahující software.

IBM/počítačový program 1 a 2¹⁰⁴

Na rozdíl od předchozích rozhodnutí, kde byl počítačový program patentován prostřednictvím přístroje, kterým byl vyjádřen, (byl patentován samotný přístroj se softwarem jako celek) v uvedeném rozhodnutí bylo připuštěno nejbenevolentnější řešení. EPO rozhodl, že **software je považován za samostatný výrobek, který může být samostatně patentován, pokud splňuje podmínku účinku přesahujícího běžnou interakci mezi programem a počítačem**. EPO poukázal na skutečnost, že není třeba činit rozdílu mezi patentováním přístroje obsahující počítačový program a počítačovým programem samotným.

¹⁰¹ *Judikáty sťažnostných senátov Európskeho patentového úradu. 1. diel, Preklad textovej časti vydania z roku 1998. Vyd. 1. Banská Bystrica: Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky, 2001, s. 17*

¹⁰² Rozhodnutí stížnostního senátu ze dne 21. 5. 1987, sp. zn. EPO T 0026/86 (X-ray apparatus)

¹⁰³ Rozhodnutí stížnostního senátu ze dne 31. 5. 1994, sp. zn. EPO T 0769/92 (General purpose management system)

¹⁰⁴ Rozhodnutí stížnostního senátu ze dne 1. 7. 1998 sp. zn. EPO T 1173/97 (Computer program product/IBM) a ze dne 4. 2. 1999, sp. zn. T 0935/97 (Computer program product II/IBM)

Je potřeba dodat, že pojem „nový technický efekt/úvaha“, který je v uvedených a jiných rozhodnutích zmíněn, se v průběhu let vyvíjel a není zcela úplně jasně vymezen.¹⁰⁵ Rozhodnutím stížnostního senátu EPO bývá často vytýkána abstraktnost a složitost bez významného uplatňování principů a zásad a minimálně poslední rozhodnutí *IBM/Počítačový program 1 a 2* lze považovat za sporné, jelikož způsobují obcházení výjimky stanovené v čl. 52. odst. 2)¹⁰⁶. Celkově lze tedy shrnout, že výklad EPO ohledně patentů obsahujících software je čím dál tím více benevolentnější a samotná výjimka z patentovatelnosti počítačového programu je vykládána velmi restriktivně a to až takovým způsobem, že skoro postrádá smysl.

5.4 Komparatistika s právní úpravou v USA

Na rozdíl od úpravy patentů v České republice, potažmo v Evropě je úprava patentů na počítačový program v USA odlišná. Žádná právní norma zde nezakazuje přímou patentovatelnost počítačových programů. Patentový zákon z roku 1952¹⁰⁷ ve svém § 101 stanoví možnost udělení patentu pro „*new and useful process, machine, manufacture, or composition of matter, or any new and useful improvement*“, čili patentovat je možné postupy které jsou nové a užitečné, přístroje, postup výroby nebo složení látek nebo jakékoliv nové a užitečné vylepšení. Nejvyšší soud Spojených států rozhodl v souladu s uvedeným ustanovením ve známém rozsudku *Diamond v. Chakrabarty*¹⁰⁸, že patentovat je možno za splnění zákonných podmínek „*anything under the sun that is made by man.*“ USA tudíž na rozdíl od Evropy umožňuje široké pojetí patentovatelných vynálezů, včetně samotného počítačového programu.¹⁰⁹ V minulosti jsme sice mohli zpozorovat snahy amerických patentových soudů o omezení absolutní volnosti patentovat software, kdy například v rozhodnutí *Re Abele*¹¹⁰ bylo stanoveno, že počítačový program jako takový nemůže být samostatně patentovatelným vynálezem, nicméně od této praxe bylo později upuštěno závěry v rozsudcích *Re Alappat*¹¹¹ a *Re Beauregard*¹¹², kde jako jediná podmínka pro patentovatelnost software je zachycení počítačového programu na hmotné médium.¹¹³

¹⁰⁵ REED, Chris, ANGEL, John. *Computer law : the law and regulation of information technology*. 6th. Oxford: Oxford University Press, 2007, s. 290

¹⁰⁶ SZATTLER, Eduard, *Patentability of computer programs* [online]. [cit. 21. října 2012]
Dostupné na: < http://mujlt.law.muni.cz/storage/1205529390_sb_09-szattler.pdf >

¹⁰⁷ Patents Act 1952, Title 35 USC, § 101

¹⁰⁸ Rozhodnutí SCOTUS *Diamond v. Chakrabarty*, sp. zn. 447 U. S. 303 (1980)

¹⁰⁹ HORÁČEK, Roman, ČADA, Karel, HAJN, Petr. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 33

¹¹⁰ Rozhodnutí CCPA *Re Abele* (1982), sp. zn. 684 f.2d 902

¹¹¹ Rozhodnutí CCPA *Re Alappat* (1994), sp. zn. 33 F. 3d 1526

¹¹² Rozhodnutí CCPA *Re Beauregard* (1995), sp. zn. 53 F. 3d 1583

¹¹³ Judikáty čerpány z: REED, Chris, ANGEL, John. *Computer law : the law and regulation of information technology*. 6th. Oxford: Oxford University Press, 2007, s. 306-316

Při celkovém porovnání softwarových patentů v USA a v Evropě je americký způsob patentování oproti evropskému liberálnější. Tim Press¹¹⁴ uvádí, že sice v Evropě můžeme patentovat počítačový program na základě judikátu *IBM počítačový program 1 a 2* jako samostatný vynález, ale pouze pokud splní dodatečný technický efekt/úvahu resp. pokud splňuje podmínku účinku přesahujícího běžnou interakci mezi programem a počítačem. V USA takováto podmínka vyžadována není, jediným požadavkem je tak zachycení počítačového programu na hmotné médium. Lze proto konstatovat, že hlavní rozdíl v patentovatelnosti počítačového programu mezi USA a Evropou spočívá v požadavcích na technický charakter/úvahu vynálezu obsahující software.

5.5 Situace v Evropské unii

Jak bylo uvedeno v kapitole 3, hlavním pramenem regulující ochranu počítačových programů na komunitární úrovni je směrnice 2009/24/ES. Samotná patentovatelnost softwaru však ve směrnici upravena není a v čl. 8 je pouze stanoveno, že „*ustanovením této směrnice nejsou dotčeny jiné právní předpisy vtahující se zejména na patenty, ochranné známky, nekalou soutěž, obchodní tajemství, ochranu polovodičových výrobků nebo smluvní právo*“.

V roce 2002 byl vypracován „návrh Směrnice o patentovatelnosti počítačem implementovaných vynálezů“¹¹⁵ (dále jen „směrnice“). Návrh měl napravit nedostatek právní jistoty na poli udělování evropských a národních patentů na software a stanovit jasné podmínky patentovatelnosti vynálezů realizovaných počítačem. V ustanovení čl. 2, písm. a) směrnice byl definován počítačem implementovaný vynález jako: „*každý vynález, jehož provedení, jenž zahrnuje použití počítače, počítačové sítě nebo jiného programovatelného zařízení, které má jeden nebo více prvků na první pohled nových, je zcela nebo částečně realizováno prostřednictvím počítačového programu nebo počítačových programů*“. V souladu s rozhodovací praxí EPO byla snaha definovat i dosud neustálený „technický efekt“, kterým se dle ustanovení čl. 2 písm. b) směrnice rozumí: „*přínos ke stavu vědění v technické oblasti, jenž není zřejmý odborníkovi v daném oboru*“. Právě „technický efekt“ se stal předmětem sporů, protože nebylo zcela jasné, zda se jedná o samostatnou podmínku vedle stávající novosti, vynálezecké činnosti a průmyslové využitelnosti, nebo zda se jedná o jejich součást¹¹⁶. Ačkoliv bylo uvedené ustanovení několikrát měněno a přepracováno se snahou o nalezení jasné definice

¹¹⁴ REED, Chris, ANGEL, John. *Computer law : the law and regulation of information technology*. 6th. Oxford: Oxford University Press, 2007. s. 311

¹¹⁵ Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on the patentability of computer-implemented inventions. Dostupné na <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2002:0092:FIN:EN:PDF>

¹¹⁶ MAISNER, M., a kol. *Základy softwarového práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 24

uvedeného pojmu, nepovedlo se spornost zcela odstranit a směrnice byla proto v červnu roku 2005 Evropským parlamentem zamítnuta.

5.6 Závěr kapitoly

Na závěr kapitoly lze shrnout, že regulace patentu v souvislosti s počítačovým programem je v ČR resp. v EU poměrně nedostatečná. I přes výjimku z patentovatelnosti počítačového programu „jako takového“ stanovenou v EPC, můžeme vidět snahu EPO, minimálně na rozhodnutích *IBM počítačový program 1 a 2*, o čím dál tím více liberálnější přístup k patentování softwaru jako samostatného vynálezu, kdy jedinou podmínkou je technická úvaha vyzářující navenek v rámci jeho využití. Nespokojenost s nesouladem mezi právní úpravou a rozhodovací praxí vyvrcholila ve snahu EU o přijetí směrnice upravující patentovatelnost vynálezu realizovaného počítačem, která nebyla bohužel pro její nejasnou terminologii přijata. Přitom dle názoru autora, byla právě tato směrnice východiskem pro nastolení právní jistoty, která je v současnosti na poli udělování patentů v souvislosti s počítačovým programem nedostatečná.

Co se týče samotné podstaty patentů na software, je dle autorova názoru a při respektování všech zmíněných kladů a záporů, patentová ochrana počítačového programu představitelná. Uvedené tvrzení platí pouze za podmínky, že patentovat bude možné pouze takový počítačový program, který bude mít technický účinek nad rámec stanovený běžnou interakcí mezi hardwarem a softwarem a bude splňovat všechna ostatní kritéria stanovená pro patentovatelný vynález (nebude se tedy jednat o „běžný“ software). V opačném případě by docházelo k neodůvodněné diskriminaci vůči jiným částem průmyslového odvětví. Podmínkou by také mělo být patentovat software pouze prostřednictvím přístroje, pro který je určen, aby tak byla zajištěna vazba využití počítačového programu na konkrétní přístroj nebo metodu a nebylo možno patentovat pouze počítačový program jako samostatný výrobek.

6 Ochrana počítačového programu prostřednictvím obchodního tajemství, know-how a práva proti nekalé soutěži

6.1 Obchodní tajemství

V současné moderní době, která je (mimo jiné) charakteristická svým důrazem na ochranu různých druhů informací, je obchodní tajemství institutem, hrajícím stále důležitější roli jako faktor určující úspěch v konkurenčním boji. Obchodní tajemství tvoří tradiční a nedílnou součást práv k nehmotným statkům, konkrétně práv průmyslového vlastnictví. V souvislosti s počítačovým programem je potřeba poznamenat, že software jako takový bude ve většině případů předmětem práva autorského (díky benevolenci autorského zákona zakotvující kvazi-dílo), což samo sebou nevyklučuje ochranu prostřednictvím obchodního tajemství. Samotný § 105 AutZ deklaruje, že „ochrana děl podle práva autorského nevyklučuje ochranu stanovenou zvláštními předpisy“. V praxi lze však jen stěží hledat případ, kdy je hotový počítačový program (resp. jeho zdrojové kódy, přípravné koncepční materiály, popřípadě finální podoba ve strojovém kódu)¹¹⁷ chráněn institutem obchodního tajemství a zároveň není chráněn jako autorské dílo (resp. kvazi-dílo). Uvedené tvrzení můžeme opřít o fakt, že software splňující požadavky kladené na ochranu prostřednictvím obchodního tajemství, bude také většinou splňovat pojmové znaky kvazi-díla (například konkurenčně významný software, který naplňuje znaky obchodního tajemství, bude stěží jen obyčejný náhodný generátor čísel). Opačný případ, kdy je počítačový program chráněn autorským právem, ale není chráněn prostřednictvím obchodního tajemství, je samozřejmě zcela běžný. Institut obchodního tajemství tak bude ve většině případů představovat v souvislosti s počítačovými programy souběžnou ochranu s právem autorským. To samozřejmě neznamená, že musí dojít k porušení obou ochranných souběžně. Muže totiž nastat situace, kdy dojde pouze k porušení obchodního tajemství a právo autorské zůstane nedotčeno (například zaměstnanec společnosti vyrazí konkurenci princip a funkce, na nichž počítačový program jako autorské dílo funguje, který je utajován před veřejností sloužící pouze pro potřeby podnikání a tato konkurence následně vyrobí obdobný software s velmi podobnými funkcemi)¹¹⁸. Obchodní tajemství zahrnuje i širší (obecnější) okruh skutečností, než je samostatný software. Chráněny tak mohou být i skutečnosti se softwarem související (nechráněné právem autorským) nebo například speciální metody

¹¹⁷ Termín „software“ a „počítačový program“ budeme v rámci této kapitoly používat i pro jiné skutečnosti, než je počítačový program samotný (jako například samotné zdrojové kódy, přípravné koncepční materiály, vývojové diagramy a pod), což je dáno širším okruhem skutečností, které obchodní tajemství může pokrývat.

¹¹⁸ Srov. obdobně Rozsudek Nejvyššího soudu 32 Odo 1566/2005 ze dne 27. září 2007

používání softwaru se softwarem jiným apod. Souběžná ochrana softwaru s institutem obchodního tajemství samozřejmě neplatí v případě ochrany právem patentovým (v podrobnostech níže).

Obchodní tajemství je nově ve smyslu § 496 odst. 2 NOZ věcí nehmotnou. Na rozdíl od předešlé právní úpravy, kdy obchodní tajemství bylo považováno za „jinou majetkovou hodnotu“¹¹⁹, tak dochází k systematickému a koncepčnímu zpřesnění a napříště se bude na obchodní tajemství výslovně vztahovat ustanovení týkající se vlastnických práv, což lze jediné uvítat. Uvedená koncepční změna proto posiluje právní jistotu jak v případech ochrany obchodního tajemství, tak v případech smluvních poměrů znějících na tento institut. Stejně jako autorské dílo a patent je obchodní tajemství právem absolutním, působícím *erga omnes* (což vyplývá i ze samotné povahy nehmotné věci). Třetí osoby se tak musí zdržet jakýchkoliv neoprávněných zásahů. Ochrana obchodního tajemství je také neformální, což znamená, že nevyžaduje žádnou registraci nebo zápis do veřejných rejstříků, ale vzniká již naplněním všech jeho pojmových znaků.¹²⁰

Definice obchodního tajemství je nově zařazena do občanského zákoníku, jeho části první, hlavy čtvrté, dílu druhého nesoucího název „rozdělení věcí“. V § 504 NOZ je konkrétně uvedeno že: „*Obchodní tajemství tvoří konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné skutečnosti, které souvisejí se závodem a jejichž vlastník zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jejich utajení.*“ Už na první pohled je tedy zřejmé, že ochrana počítačového programu prostřednictvím tohoto institutu se bude vztahovat pouze na úzký okruh software. Podrobnější popis obsahu jednotlivých pojmových znaků není předmětem této diplomové práce, navíc existuje i dostupná odborná literatura podávající jejich výklad.¹²¹ V souvislosti s počítačovým programem se proto zaměříme pouze na nejdůležitější otázky přímého vztahu obchodního tajemství a softwaru.

Konkurenčně významný počítačový program lze využít v rámci soutěžního boje a slouží například ke zdokonalování či optimalizaci podnikání nebo je jeho významným prvkem umožňujícím výhodnější postavení na trhu (například program, který není součástí patentu a slouží k řízení optimálního a jednoduššího štěpení různých chemických sloučenin). Co se týče schopnosti počítačového programu být určitelný a ocenitelný, zde patrně nevystávají žádné výkladové problémy. Počítačový program je určitelný, pokud je zaznamenán v jakékoliv

¹¹⁹ Srov. § 118 odst. 1. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁰ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek I, (§ 1 až 654)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 1187

¹²¹ Srov. například ČÁDA, Karel. Obchodní tajemství a know-how. In BOHÁČEK, Martin (ed). *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. Praha: Metropolitan university Prague Press, 2012, s. 95-113

vnímatelné podobě, ocenitelný pak v případě, že má aspoň potencionální hodnotu, tj. takovou hodnotu, která by v případě vyzrazení měla vliv na hospodářský výsledek podnikatele.¹²² V případě podmínky běžné nedostupnosti platí přiměřeně pravidlo „*it's hard to define, but you know it when you see it*“, čili tento znak nelze přesně definovat a v případě sporu jej musí v konkrétním případě vyložit soud. V uvedené souvislosti je potřeba zdůraznit, že podáním patentové přihlášky zpravidla přestává být vynález obchodním tajemstvím, neboť dochází k jeho dostupnosti širší veřejnosti.¹²³ Obchodní tajemství také vyžaduje přímou souvislost se závodem, pojmové znaky proto nebude splňovat počítačový program vyvinutý mimo rámec podnikání, neboť obchodní závod přímo souvisí podnikatelskou činností (srov. § 502 NOZ). Poslední podmínka podřazení softwaru pod ochranu obchodního tajemství, kterou je „zájem“ vlastníka „odpovídajícím způsobem“ „zajistit jeho utajení“ obsahuje dva relativně samostatné aspekty, jimiž jsou jednak projev vůle vlastníka zajistit utajení (jako je například ustanovení ve vnitřních směrnících či pracovních smlouvách uzavřených se zaměstnanci) a faktické provedení tohoto utajení (v oblasti softwaru například uložení zdrojových kódů do bezpečnostních schránek bank nebo do bezpečných datových center).¹²⁴

Ochrana obchodního tajemství je podle důvodové zprávy zajišťována jednak ustanoveními o ochraně vlastnictví, což vyplývá z povahy obchodního tajemství jako věci nehmotné, ale také i ustanoveními o nekalé soutěži. Ochrana prostřednictvím vlastnické žaloby je zakotvena v § 1040-1044 NOZ (v úvahu přichází pravděpodobně pouze negatorní žaloba). Vlastník se může také domáhat náhrady škody a vydání bezdůvodného obohacení. Co se týče ochrany nekalosoutěžní, existuje zvláštní skutková podstata „porušení obchodního tajemství“ podle § 2985 NOZ, ta ovšem vyžaduje i splnění další podmínky, aby ochrana obchodního tajemství mohla být úspěšně uplatněna (srov. text níže).

6.2 Know-how

Slovní spojení know-how (jehož ekvivalent v češtině nenajdeme) bývá v praxi často používáno, aniž by bylo zcela jasné, co si pod tímto termínem můžeme představit. Tato nejasnost pramení převážně z toho důvodu, že neexistuje žádná zákonná definice, která by tento pojem definovala. Dokonce ani teorie nepodává žádný jednotný výklad. Nejčastěji se však termínem know-how rozumí „*výrobně-technické, organizační, obchodní a jiné poznatky, které*

¹²² ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Obchodní tajemství: praktická příručka*. Praha: Linde, 2005, s. 18

¹²³ Sbírka Vážný č. 4749/1933

¹²⁴ ČADA, Karel. Obchodní tajemství a know-how. In BOHÁČEK, Martin (ed). *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. Praha: Metropolitan university Prague Press, 2012, s. 105, JANSÁ, Lukáš. *Nekalá soutěž v IT podnikání* [online]. Pravoit.cz, 21. ledna 2008 [cit. 2. března 2014]. Dostupné na <<http://www.pravoit.cz/article/nekala-soutez-v-it-podnikani>>

umožňují vytvořit takový výsledný produkt, který by bez nich vytvořen být nemohl, a které jsou v daném okamžiku a místě výjimečné“, jak mimo jiné judikoval i Vrchní soud v Praze¹²⁵. Stejně jako obchodní tajemství i know-how je věcí v právním smyslu, přesněji věcí nehmotnou. Know-how však není právem absolutním, neboť jak vyplývá z dikce § 977 NOZ, jen zákon může stanovit, která práva k majetku jsou absolutní.

V souvislosti s know-how lze o ochraně počítačového programu hovořit pouze nepřímo, neboť jak vyplývá z definice uvedené v předchozím odstavci, tímto termínem se myslí spíše „poznatky“ které v souvislosti s vývojem softwaru (a nejen s ním) vznikají (například „poznatek“ programátora ohledně jednoduššího a přehlednějšího zápisu kódu počítačového programu apod.).

Z důvodu absence „absolutních“ účinků lze know-how chránit pouze prostřednictvím prostředků nekalé soutěže. V teorii se také často objevují názory, že lze know-how chránit i prostřednictvím institutu obchodního tajemství.¹²⁶ To však platí pouze v případě, že splní všechny jeho pojmové znaky.

6.3 Nekalá soutěž

Ochrana před nekalou soutěží je další z možných institutů ochrany počítačového programu. Její úpravu nalezneme nově v občanském zákoníku, zařazenou mezi závazky z deliktů. Stejně jako v předchozí právní úpravě je právní regulace nekalé soutěže založena na koncepci generální klauzule doplněné o demonstrativní výčet zvláštních skutkových podstat. Pro kvalifikaci zásahu do počítačového programu jako zásahu nekalosoutěžního proto musí být vždy naplněny kumulativně všechny pojmové znaky generální klauzule nekalé soutěže a až následně mohou být naplněny i pojmové znaky zvláštních skutkových podstat. Generální klauzule nekalé soutěže v § 2976 odst. 1 NOZ stanoví že: *„Kdo se dostane v hospodářském styku do rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobilým přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům dopustí se nekalé soutěže. Nekalá soutěž se zakazuje.“*

Generální klauzule nekalé soutěže poskytuje stejně jako institut obchodního tajemství ochranu širšímu okruhu předmětů než je pouhý počítačový program. Ochranu lze proto vztáhnout na všechna jednání, související počítačovým programem, která naplňují uvedené pojmové znaky nekalé soutěže. Tato ochrana tak může sloužit jako doplnění ochrany autorskoprávní v těch případech, kdy autorský zákon určité jednání nepovažuje za nelegální, ale ze soutěžního hlediska se můžou jevit jako nesprávné a mohou tak naplňovat znaky nekalé

¹²⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Praze 7 Cmo 209/2005 ze dne 2. listopadu 2005

¹²⁶ HAJN, Petr. Když nevíme, jak právně vymezit „know-how“. *Obchodněprávní revue*, 2010, č. 11, s. 313

soutěže (jak bylo zmíněno v kapitole 6. 1., takovým jednáním, které může naplnit pojmové znaky nekalé soutěže, aniž by došlo k porušení práv autorských, je například zjištění funkcí konkurenčního počítačového programu a jejich následné dokonalé napodobení nově vytvořeným softwarem, který je téměř identický s původním programem, přičemž nedošlo k žádnému otrockému zkopírování zdrojového kódu).

Co se týče zvláštních skutkových podstat nekalé soutěže, v souvislosti s přímou ochranou počítačového programu připadá v úvahu jen skutková podstata „porušení obchodního tajemství“ stanovená v § 2985 NOZ. Jak už bylo konstatováno v kapitole 6. 1., na rozdíl od klasického nelegálního zásahu do obchodního tajemství podle § 504 NOZ (a v souvislosti s vlastnickou žalobou) musí zde být navíc splněno několik dalších zákonných podmínek.

Jako právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži pak zákon v § 2988 NOZ uvádí nárok zdržovací, odstraňovací, na přiznání přiměřeného zadostiučinění, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení. Co se týče posledních dvou zmiňovaných nároků (tj. náhrady škody a bezdůvodného obohacení), musí být v jejich případě naplněn také znak zavinění, neboť podle § 2910 NOZ jsou založeny na subjektivním principu (na rozdíl od ostatních nároků založených na principu objektivním).¹²⁷

6.4 Závěr kapitoly

Ochrana počítačového programu prostřednictvím institutu obchodního tajemství, know-how nebo práva proti nekalé soutěži je na rozdíl od ochrany autorskoprávní a v určitých případech ochrany patentové (vynález realizovaný počítačem) ochranou slabší, neboť software chrání spíše nepřímo a většinou je obtížnější prokázat splnění jejich jednotlivých pojmových znaků¹²⁸. Nicméně jejich pozitivem je skutečnost, že se vztahují i na širší okruh předmětů než je počítačový program a chráněny tak mohou být například i skutečnosti od počítačového programu odlišné, jako jsou různé poznatky vzniklé dlouhodobější programátorskou činností atd. Takovou ochranu proto můžeme považovat jako vhodný doplněk silnějších ochran autorskoprávních či patentových v těch případech, kdy k jejich porušení z určitých důvodů nedochází. Snahou programátorů nebo jiných vlastníků softwaru by proto mělo být podřadit software pod co nejvíce možných druhů takových právních ochran (například patřičným utajením zdrojových kódů distribuovaného softwaru při snaze o ochranu obchodního tajemství

¹²⁷ ONDREJKOVÁ, Dana. Nekalá soutěž podle nového občanského zákoníku. *Obchodněprávní revue*, 2013, č. 7-8 s. 207

¹²⁸ HAJN, Petr. Když nevíme, jak právně vymezit „know-how“. *Obchodněprávní revue*, 2010, č. 11, s. 313

nebo know-how apod.) a to za účelem předcházení možných rizik v souvislosti s jejich nelegálním užíváním.

7 Závěr

Počítačový program se jako předmět právních vztahů stává pro právní řád hůře „stravitelnou“ skutečností. Tato horší „stravitelnost“ vyplývá z dvojí povahy softwaru, kdy na jedné straně stojí jeho technický charakter spolu s potencionální hospodářskou hodnotou, která je atraktivním prvkem v rámci směnného obchodu a na straně druhé jistá osobnostní povaha jako vlastnost převážně většiny počítačových programů vznikající z důvodu tvůrčího vkladu, který musel tvůrce při tvorbě softwaru vynaložit. Tyto skutečnosti se také samozřejmě promítají i do oblasti jeho soukromoprávní ochrany.

Současný mezinárodní právní řád vychází z volby autorského práva jako dominantního prostředku ochrany počítačového programu a to mimo jiné z důvodu rozsáhlé členské základny, kterou mezinárodní autorskoprávní smlouvy disponují. Tyto závazky samozřejmě plně respektuje i český autorský zákon, který zakotvuje ochranu počítačového programu formou zvláštního autorského „kvazi-díla“. V rámci podrobnější právní analýzy tohoto právního předpisu dospěl autor předložené diplomové práce k několika závěrům.

Zaprvé autorské právo je primárně zaměřeno na ochranu děl uměleckých a vědeckých, což se úplně neshoduje s technickou povahou počítačového programu, který tak musel být připodobněn k dílu literárnímu (viz TRIPS a WCT).

Zadruhé autorské právo chrání pouze konkrétní objektivně vnímatelné vyjádření myšlenek, čili nevztahuje se na rozdíl od práva patentového na princip a funkce, na kterých autorské dílo funguje. Taková vlastnost autorského práva však nemůže být v souvislosti se softwarem kategoricky brána jako negativní. Ačkoliv je software cenný hlavně pro své funkce, nelze paušálně přistupovat k závěrům o monopolizaci principu „běžného“ počítačového programu a to z důvodu přílišné tvrdosti, která by mohla být překážkou pro vývoj nového softwaru.

Zatřetí současný autorský zákon potažmo i jeho předloha ve formě směrnic (převážně s. 2009/24/ES a s. 2001/29/ES) trpí v oblasti regulace ochrany počítačových programů několika „technickými“ nepřesnostmi. Například pochybnosti ohledně vyčerpání práv na sdělování počítačového programu veřejnosti, kdy se gramatický výklad předmětných ustanovení českého autorského zákona rozchází s nově založenou praxí některých IT společností, posvěcenou rozhodnutím SDEU nebo rozpornost uvnitř směrnice 2009/24/ES s ohledem na bezúplatné zákonné licence k počítačovému programu ať už se jedná o nemožnost zhotovení záložní rozmnoženiny nebo opravu chyb počítačového programu v souvislosti s jeho

ochrannými technickými prostředky, či zavedení zbytečné dichotomie u zákonné licence umožňující běžný provoz počítačového programu. Na druhou stranu všechny tyto technické nejasnosti lze překlenout pomocí výkladových pravidel NOZ kdy slovy zákona se „*nikdo nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu*“ (§ 2 odst. 2 NOZ).

Ačkoliv je tedy současný mezinárodní právní řád nakloněn k autorskoprávní ochraně softwaru, můžeme se setkat se stále intenzivnějšími tendencemi podřadit počítačový program i pod ochranu patentovou. Tuto ochranu můžeme v mezinárodním měřítku rozdělit na dvě oblasti, jimiž jsou právní řád USA a právní řád Evropy, založený EPC. Jejich rozdíl lze zaznamenat v převážně v přístupu k podmínkám patentovatelnosti software. USA je na rozdíl od Evropy liberálnější, protože přímo nevyžaduje „technický účinek“ s přesahem běžné interakce mezi hardwarem a softwarem, jenž je vyžadován rozhodovací praxí EPO v rámci patentování „vynálezu realizovaného počítačem“, což lze dle názoru autora uvítat, neboť jak už bylo výše v textu uvedeno, monopolizace „běžného“ softwaru by zbytečně omezovala vstup nových softwarových vývojářů na trh s počítačovými programy. Naopak udělení patentu na tzv. „vynález realizovaný počítačem“ se zdá být za současného splnění přísnějších podmínek realizovatelným.

Počítačový program lze nepřímo chránit i prostřednictvím institutu obchodního tajemství a know-how, či prostřednictvím samotného práva proti nekalé soutěži. Taková ochrana však dle názoru autora plní spíše doplňkovou funkci k ochranám předchozím a nelze ji proto považovat za svébytnou ochranu softwaru a to minimálně z důvodu obtížnosti prokázání splnění všech pojmových znaků, které ji charakterizují.

Po zhodnocení všech výše uvedených možností ochrany nelze jednoznačně potvrdit či vyvrátit pracovní hypotézu, „zda je současná soukromoprávní ochrana počítačových programů nevhodná a lepším řešením by byla ochrana *sui generis*.“ Je pravda, že charakter počítačového programu není „šit“ na míru koncepci autorskoprávní ochrany, nicméně je potřeba zdůraznit, že navržení „*sui generis*“ ochrany softwaru se zdá být v současné době pro společnost velmi složitým úkolem, kdy názorným příkladem je neúspěch s formulací znění směrnice o patentovatelnosti vynálezu realizovaném počítačem. Nejschůdnějším řešením se proto jeví současná iniciativa Evropské komise, která má za úkol sladit dynamický vývoj informačních technologií se současným právním řádem EU. V závěru proto nezbyvá než zopakovat známý výrok, že vědecký vývoj bude vždy o krok napřed před stavem platného práva.

Shrnutí

Předložená diplomová práce se zabývá tématem „Soukromoprávní aspekty ochrany počítačového programu“. Autor si stanovil za cíl popsat a zhodnotit současnou právní úpravu ochrany softwaru v ČR potažmo v EU, která je dle jeho názoru ne zcela vyhovující.

Diplomová práce je rozdělena včetně úvodu a závěru do sedmi kapitol. V úvodních kapitolách se autor věnuje všeobecně popsáním cílů a stanovením hypotézy práce, stejně jako vymezením základních pojmů (počítačový program/software, zdrojový kód/strojový kód), se kterými se v textu nejčastěji pracuje. Následující kapitola je zaměřená na historicko-právní pozadí vývoje ochrany softwaru, doplněná o nejdůležitější právní prameny.

Jádro práce tvoří kapitoly čtyři, pět a šest, které se zabývají postupně autorskoprávní ochranou počítačového programu, ochranou prostřednictvím patentového práva, instituty obchodního tajemství, know-how a ochranou proti nekalé soutěži.

Co se týče autorskoprávní ochrany, zde se autor zabýval zejména vymezením počítačového programu jako autorského „kvazi-díla“, podrobněji rozebral problematiku ochrany jednotlivých vývojových fází, které tvoří algoritmus vzniku softwaru, stejně tak jako problematiku plurality subjektů, charakterizující tvorbu počítačového programu. V neposlední řadě došlo také na popis obsahu autorských práv k softwaru (jak osobnostních, tak majetkových) včetně jejich limitů tvořených jednotlivými omezeními a bezúplatnými zákonnými licencemi. V závěru kapitoly autor věnuje pozornost otázce ochrany grafického uživatelského rozhraní počítačového programu.

V rámci kapitoly zabývající se ochranou softwaru prostřednictvím patentu byly nejprve rozebrány otázky základu patentovatelnosti počítačového programu, po níž následovala kapitola vyhodnocující jednotlivé klady a zápory, které sebou tato koncepce ochrany přináší. Snahou autora bylo také porovnat přístup patentových úřadů v USA s přístupem Evropského patentového úřadu v otázce samotných podmínek, jejichž splnění je pro udělení patentu znějící na software/vynález realizovaný počítačem povinností.

V závěru diplomové práce se autor zabývá nepřímou ochranou prostřednictvím institutu obchodního tajemství, know-how a práva na ochranu proti nekalé soutěži, kterou lze v rámci doplnění silnějších ochrann počítačového programu rovněž využít.

Summary

Topic of this thesis concerns „the private law aspects of computer programme“. The autor set out to describe and assess the current system of law protection of software in Czech republic and consequently in EU, which he believes is not entirely best. Thesis is divided into seven chapters, including introduction and conclusion. In the first chapters the author deals with general descripton of the objectives and hypotheses of work, as well as the definition of the most frequently used concepts such as computer program/software, source code/object code etc. Following chapter is focused on the historical and legal background of software protection. The core of this work, which are chapter four, five and six ,deals with copyright and patent protection of software, as well as protection by trade secret, know-how and protection against unfair competition. In conclusion of this thesis, autor tries to answer the question, whether the legal *sui generis* protection of software fits better, than the current one.

Použité zdroje

Literatura

AUJEZDSKÝ, Josef. *Komu "patří" software vytvořený na objednávku?* [online]. lupa.cz, 20. 9. 2004 [cit. 7. února 2014] Dostupné na <<http://www.lupa.cz/clanky/komu-patri-software-vytvoreny-na-objednavku/>>

AUJEZDSKÝ, Josef. *Přípravné koncepční materiály.* [online] root.cz, [cit. 3. února 2014] Dostupné na <<http://www.root.cz/specialy/licence/pripravne-koncepcni-materialy/>>

AUJEZDSKÝ, Josef. *Software z druhé ruky: můžete legálně koupit nebo prodat?* [online]. Lupa.cz, 17. ledna 2012 [cit. 17. února 2014] Dostupné na <<http://www.lupa.cz/clanky/software-z-druhe-ruky-muzete-legalne-koupit-nebo-prodat/>>

BERÁNKOVÁ, Hana. Rozdíl mezi autorským právem a copyrightem. *Obchodní právo*, 2013, roč. 22, č. 10, s. 355

CÍSAŘOVÁ, Zuzana. Vyčerpání práva v informační společnosti ve vztahu k autorským dílům a jeho mezinárodní účinky. *EMP*, roč. XII, 2003, č. 1, s. 7-8.

ČÁDA, Karel. Obchodní tajemství a know-how. In BOHÁČEK, Martin (ed). *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. Praha: Metropolitan university Prague Press, 2012. s. 95-113. ISBN 978-80-86855-87-5.

DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. *Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví: v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO*. Praha: Linde, 2004. 225 s. ISBN 8072014676.

HAJN, Petr. Když nevíme, jak právně vymezit „know-how“. *Obchodněprávní revue*, 2010, č. 11, s. 313

HAVLÍK, Michal. Patentovatelnost počítačových programů – část první [online]. itpravo.cz, 4. února 2003 [cit. 21. října 2012]. Dostupné na <<http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=117187>>.

HLAVENKA, Jiří a kol. *Výkladový slovník výpočetní techniky a komunikací*. 3. vyd. Praha: Computer Press, 1997. 452 s. ISBN 80-7226-023-5.

HORÁČEK, Roman, ČADA, Karel, HAJN, Petr. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 480 s. ISBN 978-80-7400-417-9.

CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 477 s. ISBN 978-80-7400-432-2.

JANSA, Lukáš, OTEVŘEL, Petr. *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*. Brno: Computer Press, 2011. 340 s. ISBN 978-80-251-3458-0.

JANSA, L. OTEVŘEL, P. Právní aspekty tvorby software. *Právní rozhledy*, 2006, č. 13, s. 465

JANSA, Lukáš. *Nekalá soutěž v IT podnikání* [online]. Pravoit.cz, 21. ledna 2008 [cit. 2. března 2014]. Dostupné na <<http://www.pravoit.cz/article/nekala-soutez-v-it-podnikani>>

Judikáty sťažnostných senátov Európskeho patentového úradu. 1. diel, Preklad textovej časti vydania z roku 1998. Vyd. 1. Banská Bystrica: Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky, 2001. 221 s. ISBN 80-88994-12-8.

KARÁSKOVÁ, Ivana, KARÁSEK, Petr. *Paragrafy a počítače: právní aspekty užití počítače*. Brno: UNIS, 1994. 130 s. Unis edition.

KNAP, Karel. *Autorské právo*. Praha: Orbis, 1960. 303 s. ISBN (Váz.).

KŘEŠŤANOVÁ, V. Některé aktuální otázky související s novou autorskoprávní úpravou. *Právo a podnikání*, 2002, č. 10, s. 5-8.

KŘÍŽ, J. *Ochrana autorských práv v informační společnosti*. Praha: Linde, 1999. 252 s. ISBN 8072011901.

KŘÍŽ, Jan a kol. *Autorský zákon: komentář a předpisy související*. 2. aktualizované vyd. Praha: Linde, 2005. 792 s. ISBN 807201546X.

MAISNER, M. a kol. *Základy softwarového práva*. Praha Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011. 356 s. ISBN 978-80-7357-638-7.

MENELL, P. S. Tailoring Legal Protection for Software. *Stanford Law Review*, 1987, č. 39, s. 1353 – 1372.

ONDREJKOVÁ, Dana. Nekalá soutěž podle nového občanského zákoníku. *Obchodněprávní revue*, 2013, č. 7-8 s. 207

POPE, M. A., POPE, P. B. Protection of Proprietary Interests in Computer Software. *Alabama Law Review*, 1979, č. 3, s. 555

RADVANOVÁ, Senta a kol. *Občanské právo hmotné*. 3. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 306 s. ISBN 9788073574666.

REED, Chris, ANGEL, John. *Computer law : the law and regulation of information technology*. 6th. Oxford: Oxford University Press, 2007. 610 s. ISBN 9780199205967.

SMEJKAL, V. a kol. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001. 770 s. ISBN 8071797650.

CHAPMAN, Stephen. *JavaScript Testing, Black Box or White Box Testing*. [online] about.com [cit. 1. února 2014] Dostupné na <<http://javascript.about.com/od/testing/a/blackbox-whitebox.htm>>

SZATTLER , Eduard, *Patentability of computer programs* [online]. [cit. 21. října 2012] Dostupné na: <http://mujlt.law.muni.cz/storage/1205529390_sb_09-szattler.pdf>

ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. *Obchodní tajemství: praktická příručka*. Praha: Linde, 2005. 159 s. ISBN 8072015591.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek I, (§ 1 až 654)*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 1667 s. ISBN 978-80-7478-370-8.

TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. Praha: C. H. BECK, 2007. 971 s. ISBN 978-80-7179-608-4.

TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví. 1, Lidskoprávní základy*. Brno: Doplněk, 2002. 201 s. ISBN 8072391100.

TELEC, Ivo. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994. 344 s. ISBN 8021008857.

VLČEK, M., SMEJKAL, V. Trestná činnost a počítače – k některým právním a kriminologickým aspektům počítačové kriminality. *Právník*, 1988, č. 8-9, s. 721-728.

WREN D., Jonathan. *Theory and reality for software patents: good in concept, not so good in practice* [online]. Oxford journals: Bioinformatics [cit. 26. října 2013]. Dostupné na <<http://bioinformatics.oxfordjournals.org/content/22/13/1543.full.pdf+html>>

ZBRÁNEK Lukáš. Právní aspekty zpětné analýzy počítačových programů. *Revue pro právo a technologie*, roč. 3, 2012, č. 6, s. 54-76.

Mezinárodní smlouvy

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (sděl. č. 33/2002 Sb. m. s.)

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886 (vyhl. č. 133/1980 Sb.)

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (sděl. č. 191/1995 Sb.)

Úmluva o udělování evropských patentů (1973 Mnichov), (sděl. č. 69/2002 Sb. m. s.)

Právní předpisy ČR

Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon 329/2012 Sb., o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 72/2002 Sb., o investičních pobídkách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů

Právní předpisy EU

Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů (Úř. věst. č. L 122, 17. 5. 1991, s. 42)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v Informační společnosti (Úř. věst. č. L 167, 22. 6. 2001, s. 10)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (Úř. Věst, č. L 111, s. 16)

Právní předpisy SR

Zákon č. 618/2003 Z. z., o autorském práve a právech súvisiacich s autorským právom (autorský zákon)

Právní předpisy USA

United States Patent act of 1952, Title 35, Parts I to IV, United States Code

Judikatura ČR

Rozsudek Nejvyššího soudu (NS) SR sp. zn. 3 Cz 54/89 ze dne 28. září. 1989

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 1566/2005 ze dne 27. září 2007

Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 7 Cmo 209/2005 ze dne 2. listopadu 2005

Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 1056/2008 ze dne 3. září. 2008

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 31 Af 10/2011-37 ze dne 27. ledna. 2012

Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č. 410/2012

Sbírka Vážný č. 4749/1933

Rozhodnutí Ministerstva kultury ze dne 27. 1. 2005, č. j. 6407/2001/61/05

Judikatura EU

Rozsudek ze dne 2. května 2012, *SAS Institute Inc., proti World Programming Ltd.*, C 406/10

Rozsudek ze dne 3. července 2012, *UsedSoft GmbH proti Oracle International Corp.*, C-128/11

Rozsudek ze dne 22. prosince 2010, *Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany vs. Ministerstvo kultury*, C-393/09

Judikatura USA

Rozhodnutí SCOTUS ve věci *Diamond v. Chakrabarty*, sp. zn. 447 U. S. 303 ze dne 16. června 1980

Rozhodnutí CCPA ve věci *Re Abele*, sp. zn. 684 f.2d 902 ze dne 5. srpna 1982

Rozhodnutí CCPA ve věci *Re Alappat*, sp. zn. 33 F. 3d 1526 ze dne 29. června 1994

Rozhodnutí CCPA *Re Beauregard*, sp. zn. 53 F. 3d 1583 ze dne 12. května 1995

Judikatura Evropského patentového úřadu

Rozhodnutí stížnostního senátu EPO ze dne 15. 7. 1986, sp. zn. T 0208/84 (*Computer-related invention*)

Rozhodnutí stížnostního senátu EPO ze dne 21. 5. 1987, sp. zn. T 0026/86 (*X-ray apparatus*)

Rozhodnutí stížnostního senátu EPO ze dne 31. 5. 1994, sp. zn. T 0769/92 (*General purpose management system*)

Rozhodnutí stížnostního senátu EPO ze dne 1. 7. 1998 sp. zn. T 1173/97 (*Computer program product/IBM*) a ze dne 4. 2. 1999, sp. zn. T 0935/97 (*Computer program product II/IBM*)

Ostatní dokumenty

Důvodová zpráva k zákonu č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Stanovisko generálního advokáta Yvese Bota přednesené dne 14. října 2010, C-393/09

Stanovisko generálního advokáta P. C. Villalóna přednesené dne 23. listopadu 2013, C-314/12

WIPO Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use [online] WIPO, 2004 [cit. 1. února 2014]. Dostupné na: < <http://www.wipo.int/export/sites/www/about-ip/en/iprm/pdf/ch7.pdf> >

Report from the Commission to the council, the European Parliament and the economic and social committee on the implementation and effects of Directive 91/250/EEC on the legal protection of computer programs [online] Dostupné na
< <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2000:0199:FIN:EN:PDF> >

Proposal for a directive of the European parliament and of the Council on the patentability of computer-implemented inventions. Dostupné na
< <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2002:0092:FIN:EN:PDF> >

Klíčová slova

počítačový program, software, zdrojový kód, strojový kód, právní ochrana, autorské právo, autorské dílo, autor, patent, obchodní tajemství, know-how, nekalá soutěž

Key words

Computer programme, software, source code, object code, legal protection, copyright, authorship, patent, trade secret, know-how, unfair competition